

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

SLOVENEK

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujskega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izdaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Vladar prevzel najvišje poveljstvo oboroženih sil

Maršal Pietro Badoglio je predsednik vlade

Vojno poročilo št. 1157

Na Siciliji odbiti sovražni napadi

Trije parniki potopljeni, 14 poško-
dovanih - Sovražnik je zgubil 13 letal

Najvišje poveljstvo objavlja:

Na Siciliji so bili sovražni napadi, pod-
prti s tanki, odbiti na srednjem odseku bojišča;
na severnem krilu traja naprej silovit sovražni
pritisk.

V pristanišču Siracuse so nemška bojna
letala potopila tri parnike za 20.000 ton in poško-
dovala 11 trgovskih parnikov s skupno 61.000 to-
nami.

Nad otokom je letalstvo osi sestrelilo tri le-
tala, dvoje letal pa obrambno topništvo.

V zadnjih dneh so med napadi na naše kon-
voje edince pomorskega spremstva sestrelilo 10
letal.

Naša protipodmorniška sredstva so pod po-
veljstvom poročnika bojnega broda Giulia
Pellija iz Ponassole (La Spezia) potopila na
Gornjem Tirenskem morju sovražno pod-
mornico.

Podpis:
General Ambrosio.

Livorno, 26. jul. AS. Do tretjega nasprotniko-
vega letalskega napada na Livorno je prišlo pred-
preteklo noč. Napadenci so prispeli nad mesto ob
pol enih in jih je sprejel zgoščeni ogenj protiletal-
skih baterij, ki so streljale 50 minut. V tem času
so napadenci opravili svoje običajne delo in zadeli
300 stanovanjskih hiš, v katerih so bivali majhni
meščani in delavci. Na trgu sv. Marka so bile ne-
katere stanovanjske hiše zadete prav tako kakor
so bile zločinski letalcem za cilje hiše uradnikov
na vrtu Cotedo, katere je postavila hranilnica za
naj Livorno, vzdolž ulice Via Aurelia, torej precej
daleč izven strnjenege mesta. Zraven številnih ru-
šilnih bomb so padle tudi množične zažigalne,
ki so zantile požare v stanovanjskih delih. Hiše
naseljenikov v Salvanu so bile prav tako cilj po-
novnih bombnih zadetkov. Končno so bile druge
bombe vržene na slepo na trg Marino di Que-
cianella, na najmirnejši in sončno livornsko obrež-
je, kjer ni prav nobenega vojaškega cilja, pač pa
begunske družine, žene in otroci. Takoj po kon-
čanem napadu so sredi noči izstopile na delo vse
podporne in pomočne organizacije. Včeraj zjutraj
so vsi uradi delali z mrzličnim tempom, v mestu
se je obnovil ves promet. Livornčani so krepke
rod, ki je vnovič dokazal svojo moško trdnost.

Rim, 26. julija. s. Nj. Vel. Kralj
in Cesar je sprejel ostavko na mesto
predsednika vlade in prvega ministra
tajnika, ki jo je podal Nj. Eksc. Be-
nito Mussolini, ter je za predse-
dnika vlade in prvega ministra-drž.
tajnika imenoval Nj. Eksc. viteza
in maršala Italije Pietra Badoglia.

Oklic Nj. Vel. Kralja in Cesarja

Nj. Vel. Kralj in Cesar je Italija-
nom dal naslednji oklic:

»Italijani! Od danes naprej pre-
vezem poveljstvo nad vsemi obo-
roženimi silami. V slovesni uri, ki
leži nad usodo domovine, naj vsakdo
spet zavzame mesto, kamor ga kli-
čejo dolžnost, zvestoba in boj. Ne
sme se trpeti noben korak vstran,
ne sme se dovoliti noben očitek. Sle-

herni Italijan naj se prikloni pred hu-
dimi ranami, ki so raztrgale sveta tla
domovine.

Italija bo po hrabrosti svojih obo-
roženih sil, po odločni volji vseh
državljanov, v spoštovanju ustanov,
ki so jo vedno krepile, spet našla pot
navzgor in pot za dvig.

Italijani! Danes sem bolj kakor
kdaj neločljivo združen z vami po
neomajni veri v neumrljivost domo-
vine.

Podpisan: Viktor Emanuel.
Sopodpisan: Pietro Badoglio.

Oklic maršala Badoglia

Nj. Eksc. maršal Italije Pietro Ba-
doglio je Italijanom dal naslednji
oklic:

Italijani! Na zapoved Nj. Vel. Kra-
lja in Cesarja prevzemam vojaško
vlado nad državo in sicer z vso
oblastjo. Vojna se nadaljuje. Italija,
trdo zadeta v svojih napadenih po-
krajinah, v svojih uničenih mestih,
ohranja zvestobo dani besedi kot
ljubosumna varuhinja svojih tisoč-
letnih izročil. Naj se strnejo vrste
okoli Nj. Vel. Kralja in Cesarja, ki je
živa podoba domovine ter vzgled za
vse. Prejeto naročilo je jasno in raz-
ločno ter se bo izvajalo z vso na-
tančnostjo. Kdor si umišlja, da bo
mogel ovirati redni razvoj, ali kdor
bi skušal motiti javni red, bo neusmi-
ljeno udarjen.

Živela Italija! Živel Kralj!

Podpisan:
maršal Italije Pietro Badoglio.

pred sedež armadnega zbora med petjem hi-
men domovine. Potem ko je vzklikala Italiji,
Kralju in maršalu Badogliu, se je velik spre-
vod množice usmeril proti predmestnim pred-
lom, kjer je tudi povsod prišlo do manifestacij
velike ljubezni do domovine.

Turški zunanji minister sprejel
italijanskega veleposlanika

Carigrad, 26. julija. AS. Italijanski kraljevski
veleposlanik Guariglia je bil sprejet pri turškem
zunanjem ministru. Oba sta imela dolg prisrčen
razgovor.

Velike rodoljubne manifestacije po vsej Italiji

Rim, 26. julija. AS. Komaj je rimsko ljudstvo
izvedelo za novico, ki jo je objavil radio, da je
Nj. Vel. Kralj prevzel poveljstvo oboroženih sil in
da je imenoval maršala Badoglia za predsednika
vlade, se je zgrnilo na ulice in na glas dajalo du-
ška svojemu zadovoljstvu in navdušenju.

Polagoma so ulice vzlic pozni uri in zatemnitvi
postale prizorišče velikih domoljubnih manifesta-
cij. Med vzklikanjem »Živela Italija, živel Kralj,
živela Badoglio in živela vojska« in petjem Mame-
lijevih himen so se sestavili sprevodi, v katerih
so nosili napise in tribarvnice, ter se usmerili pro-
ti Kvirinalu. Ko so manifestante prispeli do cilja,
so tam že našli nabito polno ljudstva, ki je vzkli-
kalo Kralju in Savojski hiši. Medtem ko je velik
del ljudstva vztrajal na trgu in vzklikal Kralju, so
se druge skupine napotile pred vojno ministrstvo,
kjer so navdušeno vzklikale oboroženim silam in
Italiji. Tudi v drugih delih mesta, zlasti pa pred
uredništvom listov so se takšne manifestacije ponav-
ljale med rodoljubnim vzklikanjem »Živela Italija!«
Do ogromnih manifestacij je prišlo na Bene-
škem trgu, kjer je množica vdrla na dvorišče
palače ter izražala svoje veselje in svojo ne-
omajno skrb za usodo domovine. Nato se je
razšla po trgu ogromna reka ljudstva, ki se je
od Beneškega trga usmerila proti trgu Colonna,
kjer je še enkrat dala izraza svojemu do-
moljubju s petjem Mamelijeve himne. Pijav-
ske pesmi in stare himne iz dobe italijanskega
preporoda.

Tako je rimsko prebivalstvo potrdilo svo-
jo globoko vero v nesmrtno usodo domovine
pod vrvišnim vodstvom svojega Vladarja in
pod okriljem junaških oboroženih sil.

Bologna, 26. julija s. Vzlic pozni uri se je v
mestu razvedela novica o spremembi vlade, kar je
vzbudilo žive domoljubne manifestacije. Takoj so
prihajali sprevodi, na čelu katerih so nosili tri-
barvnice in so korakali po glavnih mestnih ulicah,
potem se pa v predmestjih razšli ob vzklikanju:
Živela Italija, živel Kralj, živel Badoglio!

Milano, 26. julija s. Vkljub pozni večerni uri
se je novica, da je Kralj prevzel poveljstvo obo-
roženih sil in da je imenoval maršala Badoglia za
predsednika vlade, razširila po mestu in je spro-
žila val navdušenih domoljubnih manifestacij med
vzklikanjem Kralju in Cesarju in maršalu Bado-
gliu.

Firenze, 26. julija. AS. Komaj je snoči
radio razširil novico o imenovanju maršala
Badoglia za predsednika vlade, se je kljub
pozni uri zbrala ogromna množica meščanov
in korakala po ulicah v središču mesta in šla

Hitlerjev glavni stan, 26. julija. Vrhovno
poveljstvo nemške vojske je objavilo danes
naslednje poročilo:

Sovjeti so tudi včeraj ob kubanjskem
mostišču v prostoru pri Orlu in južno od
Ladoškega jezera nadaljevali svoje brezuspeš-
ne poskuse, da bi prodrli skozi nemške obr-
rambne postojanke. Vsem južnem odseku od
Azovskega morja do Bjelgoroda so
njihovi napadi zaradi dosedanjih izgub na-
sproti prejšnjim dnevom znatno popustili.

V posameznostih se javlja:
Ob kubanjskem mostišču so bili
krajevni, deloma z močnimi topniškimi in le-
talskimi silami podprti napadi s protisunki
ustavljeni ali pa razbiti že v izhodiščnih po-
stojankah.

Brezuspešni sovjetski poskusi

130 sovjetskih tankov uničenih — Obramba je sestrelila 61 angleških
letal — Napad na mesto Hull

V prostoru okoli Orla so obnovili Sovjeti
tudi včeraj spet z močnimi pehotnimi in oklep-
nimi silami svoje brezuspešne poskuse za pro-
dor južno, južnovzhodno in severno od mesta.
V težkih bojih, deloma iz bližine, so bili z
močno podporo letalstva ob uničenju številnih
oklepnih vozil odbiti. Na več mestih so nemške
čete nastopile k protinapadom in vrgle sovraž-
nika nazaj.

Nadaljnji močni napadi južno od Lado-
škega jezera so bili odbiti z velikimi izgu-
bami za sovražnika. Neki sojetski bataljon, ki
je prodel v naše postojanke, je bil v protisun-
ku popolnoma uničen.

Skupno je bilo včeraj uničenih 130 sovjet-
skih oklepnih vozil.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Poziv predsednika vlade prebivalstvu

Rim, 26. jul. AS. Predsednik vlade in maršal
Italije Pietro Badoglio je naslovil na ljudstvo na-
slednji poziv:

Italijani! Po oklicu Nj. Vel. Kralja in Cesarja
Italijanom in po mojem razglasu naj vsakdo za-
vzame svoje mesto pri delu in odgovornosti. Ni
čas, da bi se predajali demonstracijam, ki ne
bodo dopuščene. Težka ura, ki jo preživljamo,
nalaga vsakomur resnost, disciplino, rodoljublje,
prežeto s predanostjo najvišjim koristim naroda.
Prepovedana so zbiranja in javna oblast ima ukaz
razpršiti jih neusmiljeno.

Podpis: Badoglio.

Varnostna milica — priključena vojski

Rim, 26. julija. AS. Narodna prostovoljska
varnostna milica — MVSN je sestavni del oboroženih
sil naroda in z njo sodeluje kakor vedno v popol-
ni skupnosti dejanj in namenov za obrambo do-
movine.

Podpis: Predsednik vlade Badoglio.

Predsednik vlade — Gav. Pietro Badoglio

Rim, 26. julija. AS. Novi predsednik vlade
Cav. Pietro Badoglio se je rodil 28. septembra
1871 v Grazzanu del Monferrato. Prav mladi je
vstopil v vojaško akademijo v Turinu in ko je
bil 19 let star je zapustil akademijo kot top-
niški podporočnik, potem pa ko je obiskoval
izpopolnitveno šolo, je bil povišan v poročnika.
V tem času se je udeležil afriških bojev v letih
1886-1887. V letu 1911 je bil v Libiji s činom
kapitana pri glavnem stanu. V bojih pri Zan-
zurju se je tako odlikoval, da si je zaslužil
prvo od sedmih odlikovanj za vojne zasluge v
svojem vojaškem življenju. Ob začetku vojne
1915-1918 je bil podpolkovnik glavnega stana
in sicer pri poveljstvu II. armade, v letu 1916
pa je kot polkovnik poveljeval 78. pehotnemu
polku. Dne 6. avgusta je zavzel tisti strašni
Ponte Sabotino, ki je bil 14 mesecev nepre-
krsljiva obramba Gorizije, mesta, ki ga je dva dni
nato II. armada zmagovito zasedla. Badoglio
je bil zaradi vojnih zaslug povišan v general-
nega majorja. Pri izredno važnih bojih pri
Kuku in Vodice je bil znova na čelu pešcev. V
letu 1917 je bil imenovan za podnačelnika
glavnega stana Armanda Diaza in je sodeloval
pri obnovi vojske, pri pripravah in izvedbi od-
ločilne zmage. Nato je imel nalogo, da se je s
premaganim sovražnikom pogajal za premirje
v Villi Giusti. V letu 1920 je bil poslan v Ve-
nezio Giulio kot izredni komisar, da bi našel
rešitev vprašanja Fiume, ki jo je držal D'An-
unzio. Nato je odšel na čelu misije v Romu-
nijo in pozneje v ameriške Združene države.
Vladar mu je podelil naslov markiza Sabotino.
V letu 1924 je bil veleposlanik v Braziliji in ob
povratku je bil imenovan za maršala Italije.
Ze dne 24. februarja 1919 je bil imenovan za
senatorja kraljevine in v novembru istega leta
mu je bila podeljena povratnica reda sv. An-
nuzijate. V letu 1927 je izvedel temeljito re-
formo vrhovnega poveljstva vseh oboroženih
sil v državi in je bil imenovan za načelnika
generalnega glavnega stana. V januarju 1929
je prevzel enotno vlado v Libiji in je dosegel
izpopolnitev in izvedbo pomiritev. Dne 15. no-
vembra 1935 je bil imenovan za visokega ko-
misarja v Vzhodni Afriki. Kot vrhovni povelj-
nik v Etiopiji je zmagovito zaključil to vojno
in izvedel v obnovi pospešen pohod na Addis
Abebo. Bil je prvi podkralj v Etiopiji in ko je
zahteval in dosegel, da se mu odvzame ta služ-
ba, se je vrnil v domovino in prevzel delo kot
načelnik generalnega stana. Kralj in Cesar pa
mu je podelil naslov Duca di Addis Abeba.
Mesto Rim mu je podelilo častno meščanstvo
dne 5. julija 1936. Dne 22. septembra 1937 mu
je bilo poverjeno predsedstvo narodnega sveta
za raziskovanja. Dasi je dosegel mejo starosti,
je dne 5. novembra 1939 bil potrjen v nagli
načelnika generalnega stana in to mesto je
imel v prvi dobi vojne proti Franciji, Angliji
in Grčiji in na lastno prošnjo je to službo ne-
hal dne 5. decembra 1940.

Bolezen kneza Pavla

Stockholm, 26. julija. AS. V spodnji zbornici
je govoril zunanji minister Eden, ki je potrdil go-
vorice, ki so se v zadnjih dneh širile o zdravstve-
nem stanju bivšega jugoslovanskega regenta kneza
Pavla. Knez Pavle je živel v Keniji, kjer je čakal
na odredbe iz Londona. Medtem se mu je zdrav-
stveno stanje zelo poslabšalo. Ko je postala bole-
zen že zelo težka, so ga prepeljali v Južno Afri-
ko, kjer je klima boljša.

Gospodarstvo

Pisarna gospodarskih svetovalcev v Ljubljani

Po zgledu zapadnih držav je bila pri nas že leta 1939. uvedena institucija gospodarskih svetovalcev, t. j. akademskega svobodnega poklica kvalificiranih strokovnjakov za gospodarska vprašanja.

Delokrog, ki se mu posvečajo naši gospodarski svetovalci, je zelo obsežen; njihova najvažnejša opravila so: Gospodarsko nasvetovanje: finančno, borzno, devizno, zavarovalno, davčno itd. — Analiza trga in konjunktura. — Strokovno nasvetovanje in pomoč gospodarskim družbam pri njih ustanovitvi, preureditvi, sanaciji, fuziji, združitvi in likvidaciji. — Strokovna pomoč nadzornim organom. — Sestavljanje, ugotovitev, ocenitev ter revizija imovine gospodarskih podjetij in ustanov. — Organizacija podjetij ter njih računovodstva (knjižgovodstva, kalkulacije, statistike in proračuna) njih revizija in kontrola. Vodenje računovodstva za račun tretjih oseb — Analiza obrata in bilance. — Racionalizacija gospodarskega poslovanja. — Uprava premoženja — sporazumna ali prisilna. Varstvo in skrbstvo imovine delno ali popolnoma preklanih, mladoletnih in odsotnih. — Poravnave, sprave, premoženjske ureditve. — Strokovna

razsodništva. — Sodno izvedenštvo za splošno ter trgovsko, industrijsko, bančno in zadržno knjigovodstvo, za bilance, za revizije, za računsko stroko ter za druge gospodarske panoge. — Vsi drugi gospodarski pomožni posli, zlasti zaupniški posli, skupna dela in prevodi iz in v italijanski, nemški, angleški, francoski, nizozemski, ruski in srbohrvatski jezik.

Gospodarski svetovalci so si najeli skupno pisarno v Ljubljani na Rinskem trgu 9. Pisarna je začela poslovati 1. jul. t. l. pod imenom: Pisarna gospodarskih svetovalcev. Skupna pisarna ima namen interesentom olajšati stike s posameznimi gospodarskimi svetovalci. Interesenti-nalogodajci imajo pri tem popolno svobodo pri izbori svetovalca, ki vsak vrši svojo funkcijo za sebe in je za sebe tudi polno odgovoren v smislu § 5 uredbe o gospodarskih svetovalcih. Vsak svetovalec je še posebej vezan pri poverjenem mu nalogu nasproti vsakomur na najstrožjo molčečnost.

Upamo, da bodo gospodarski svetovalci s svojo neovstanovljeno pisarno našli pri naši javnosti, posebej pri našem gospodarstvu, prijazen sprejem.

Pribitek za rezan bukov les

Visoki komisariat je dovolil za rezan bukov les debeline 55 do 60 mm 15 odstotni pribitek k cenam po maksimalnem ceniku z dne 26. VI. 1942-XX.

Pristojbine za kontrolo se morajo računati posebej.

Gibanje prebivalstva v Kraljevini. »Gazzetta ufficiale« z 21. julija prinaša naslednje podatke o življenju in smrti v Kraljevini v mesecu juniju. Porok je bilo opravljenih 19.149. Živih rojenih je bilo 67.161, umrlo je 45.254 prebivalcev, tako da je razlika v prid živim 21.907. Na ozemlju Kraljevine, ne večših novo pridobljenih ozemelj, je število prebivalstva 45.809.000.

Promet na italijanskih državnih železnicah v poslovnem letu 1941-42 je nasproti prejšnji poslovni dobi znatno narasel. Tako je število prepeljanih potnikov naraslo za 28% za prav toliko število

prevoženih kilometrov na enega potnika. V tovarnem prometu je dosegel porast 3,59% in razmerje tone za en kilometer v tovarnem prometu je naraslo za 19,9%. Nasproti zadnjemu letu v miru, to je 1938-39 je porast v primeri z obravnavanim letom naslednji: v osebnem prometu 70%, število prevoženih kilometrov na osebo za 86%, porast tovarnega prometa za 33,7%, prevoženih kilometrov na eno tono za 98,4%.

Španska filmska produkcija. V zadnjih letih se je španska filmska produkcija s pomočjo in podporo vlade lepo razvila. Leta 1939 je bilo v Španiji le 11 podjetij za izdelovanje filmov. Teža leta so v vseh teh podjetjih izdelali le 15 velikih filmov v skupni vrednosti 9,4 milijona pesosov. Leta 1941 je začela vlada podpirati filmsko produkcijo in je zato tedaj 15 tvrdk izdelalo že 43 velikih španskih filmov v skupni vrednosti 26,8 milijona pesosov. Leta 1942 je število izdelovalcev filmov naraslo na 24. V njih so izdelali lani 36 filmov v skupni vrednosti 44,4 milijona pesosov. Danes je v Španiji že 28 filmskih podjetij, ki so vsa dobro zaposlena in so že letos vrgla na trg 36 velikih filmov v skupni vrednosti 59,6 milijonov pesosov. Zato bo letošnje leto v španski filmski produkciji izredno rekordno leto. Izdelanih bo tudi izdatno število krajših filmov, največ kulturnih in humorističnih pa tudi trikimov.

Graditev slovaških železnic. V juliju je bilo zaposlenih pri graditvi železnice na Slovaškem okrog 6800 delavcev. V prvi polovici letošnjega leta je bilo izdanih za graditev novih železniških prog na Slovaškem vsega skupaj 72 milijonov S.

Nemško vojno poročilo

Nadaljevanje s 1. strani.

V Črnem morju so napadle lahke nemške pomorske edince izkrcevališča in sovjetske naprave za natovarjanje ter so potopile dve oskrbovalni ladji s skupno 800 tonami.

Na Siciliji je bilo od nemških in italijanskih sil odbitih več z oklepnimi silami podprtih napadov proti severnemu in srednjemu odseku bojišča.

V vodah Siracuse so potopila nemška bojna letala tri sovražne trgovske ladje s skupno 20.000 tonami in težko poškodovale 14 nadaljnjih prevoznih ladij.

Sovražni letalski oddelki so izvedli nove težke teroristične napade proti nemškim mestom. Včeraj podnevi sta bila napadena Hamburg in Köln, kakor tudi nekaj krajev ob severni nemški obali in v zasedenem zapadnem ozemlju, v pretekli noči pa je bil znova bombardiran Essen. Pri tem so bile povzročene zopet težke izgube med prebivalstvom in velika opustošenja v stanovanjskih delih napadenih mest. Letalska obramba je sestrelila iz britansko-ameriških napadajočih letalskih skupin 61 letal. Pet lastnih lovskih letal je bil izgubljenih.

Oddelki težkih nemških bojnih letal je v noči na 26. julij napadel s bombami vseh kalibrov mesto in pristanišče Hull. Tri letala se niso vrnila.

Pri včerajšnjem javljenem spopadu nemških verovalnih edinc s britanskimi brzimi čolni se je uspeh še povečal. Skupno je izgubil sovražnik dva brza čolna, dva nadaljnja pa sta bila zažgana.

Sodba vojaškega sodišča

Vojaško sodišče je te dni sodilo Milana Vratiča, roj 19. 10. 1923 v Ljubljani in prav tam stanujočega ter Kocmurja Mihaela, roj. 30. jan. 1920. v Ljubljani in prav tam stanujočega. Obtožena sta bila sodelovanja v prevratniški združbi, članstva v oboroženi tolni in da sta bila v posesti orožja, ne da bi imela dovoljenje za to. Vratič Milan je bil obtožen še posebej, da se je udeležil na Lokvici v novembru 1942. spopada s italijanskimi vojakmi in da je bil soudeležen atentata na javna prometna sredstva, ko je povzročil, da je v bližini Nemške vasi iztiril vlak s cisternami v januarju 1943.

Vojaško sodišče je spoznalo Milana Vratiča krivega vseh točk obtožbe in ga je obsodilo na smrt z vsemi pravnimi posledicami. Tudi Kocmur Mihael je bil spoznan krivim vseh točk obtožbe in je bil obsojen na dosmrtno ječo.

ZADNJA CARICA

Sicer pa se je zdelo, da zunanji dogodki potrjujejo upanje, ki ga je carica stavila v svojo in Rasputinovo molitve. Po revolucionarni krizi leta 1905 je nastopilo nekako pomirjenje. Ne samo to. Zdelo se je, da je dežela nenadoma začela procvetati. Ureditev gospodarskega položaja, razvoj industrije, pomirjenje notranjih bojov, vse je potrjevalo carici dobrodejne učinke Rasputinove navzočnosti. Državniki so ugotavljali, da se je Rusija po strašni krizi dvignila bolj močna kot kdaj koli prej. popolnoma naravno je bilo, da je carica videla v tem čudež, ki ga je izprosil sbožni človek. To prepričanje je še bolj utrjevalo dejstvo, da je carjevo življenje bilo neprestano v veliki nevarnosti, a ves čas čudežno obvarovano. Zarote so nekaj let kar sledile druga drugi, a vedno so bile pravočasno odkrite. Carica ni pripisovala tega skrbnosti policije, ampak je bila prepričana, da je to zasluga »prijatelja«, ki ga je vladarjema poslala božja Previdnost. Dokaz za to ji je bil dogodek iz Roka, ki naj bi zavihlela to orožje, je bila »Dumac.

leta 1911, ko je car potoval v Kijev. Prvi minister Stolipin je bil umorjen pred carjevimi očmi med slavnostno predstavo v mestnem gledališču. Atentator je bil v dvorani in je straljal na ministra. Kako lahko bi bil ustrelil carja! Da je v tem trenutku bil za revolucionarje Stolipin bolj zaželen plen, tega si carica ni mogla niti misliti. Po njenem prepričanju je car bil rešen samo zato, ker je tudi Rasputin bil v Kijevu in je od daleč blagoslovil kočijo carske dvojčice, ko je dospela...

Niti ta umor, ki je odvezl Rusiji njenega zadnjega velikega državnika, ni mogel pretresti notranjega položaja dežele. Vsaj trenutno ni bilo tega mogoče domnevati. Vse se je obrnilo na bolje. Dovolj vzroka je bilo, da so se nekateri prepričali najbolj optimističnim sanjam.

Carica pa ni mogla razumeti, da je prav ta začetek blagostanja in da dejanski gospodarski napredek vzbujal še večje poželje v novih družabnih plasteh, ki so vsak dan pridobivale na pomembnosti. Kolikor bolj se je dežela gospodarsko spreminjala, toliko težje je bilo ohraniti stare oblike vladavine. Morda bi bilo mogoče doseči postopno prilagoditev novim razmeram. Vendar pa ni bilo nikakega upanja, da bi se sovražniki vladavine hoteli prilagoditi potrepljivosti in previdnosti. Mogočna koalicija, ki je združevala vse stranke, nasprotne vladavini, od najbolj zmernih do najbolj skrajnih, je na vsak način hotela preprečiti, da bi nastalo premirje, ki bi obstoječi vladavini dalo možnost, da se okrepi. Za to namen so revolucionarji imeli v rokah strašno orožje, ki bi moglo prizadeti smrtne rane. To orožje je bila Rasputinova zadeva. To orožje je bila »Dumac.

Novo uradne ure

Pričeni s 26. julijem 1943 se določa delovni čas za vse urade Visokega komisariata in za ostale pokrajinske urade od 9 do 15 in od 4 do 7 popoldne v delavnikih, izvenzmi soboto, ko bodo uradne ure od 8 do 13.

Izredni komisar pri občinskem podpornem odboru v Ljubljani

Visoki komisar je imenoval za izrednega komisarja pri Občinskem podpornem odboru v Ljubljani konzula M. V. S. N. Michela Pallotta.

Nov občinski komisar v Kočevski reki

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je imenoval kot izrednega občinskega komisarja v Kočevski Reki Lesarja Josipa, kot namestnika dosejanega občinskega komisarja fašista Guarnierija Erminija.

Izdaja nakazil obrtnikom za bencin in petrolej

Obrtniki, ki prejemajo pri Pokrajinskem svetu korporacij bone za bencin in petrolej brez posebne pismene prošnje na podlagi seznamov, ki jih predlaga Združenje industrijev in obrtnikov, odsek za obrtništvo, se opozarjajo, da se morajo meseca avgusta dvigniti boni po strokah in imenskih začetnih črkah ob naslednjih dnevih:

- mizarji: začetnica A—O 2. avgusta; P—Z 3. avgusta; slikarji in pleskarji 4. avgusta, urarji in knjigovesti 5. avgusta, mehaniki 6. avgusta, kleparji 7. avgusta, ključavnicearji 9. avgusta, elektrotehnik in steklarji 10. avgusta. — (Krojaci za avgust odpadejo.) Vrstni red za nadaljnji mesec bo pravočasno objavljen. Upravičencem, ki ne dvignejo bona na določen dan, zapade nakazilo za dotični mesec. Pokrajinski svet korporacij.

Maksimalne cene za uvožena jabolka

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino je uradno določil za poletna, uvožena jabolka naslednje najvišje cene:

- V prodaji na debelo: I. vrsta — dišča parmena 1 kg 3,95 lir. II. vrsta — Gravstein in Astrahan 1 kg 3,70 lir. III. vrsta — mešane veste za kuhanje 1 kg 2,55 lir, franko skladišče trgovca na debelo. V prodaji na drobno: I. vrsta 1 kg 4,75 lir; II. vrsta 1 kg 4,50 lir. III. vrsta 1 kg 3,10 lir, franko prodajalna. Cene je v smislu odredb čl. 4 naredbe od 9. V. 1941-XIX objaviti v prodajnem prostoru.

Sport

Med dekleti, ki imajo veselje z lahko atletiko

V soboto popoldne je priredila Lahkoatletička zveza v Ljubljani na igrišču Hermesa v Šiški žensko atletsko prvenstvo za atletinje našega mesta. Kakor je bilo pričakovati, udeležba ni bila posebno velika, saj je lahka atletika panoga, ki se še ni povsem udomaćila med našimi dekleti. V vsem je nastopilo 16 tekmovalk in prvenstvo je poteklo v znamenju dvoboja dveh društev — Hermesa in Tobačne tovarne.

Vrhunskih uspehov ali kaj podobnega dekleta še niso dosegla. Pozna se jim, da še ne obvladajo tehnike posameznih panog atletike in tudi telesna kondicija je šele v razvoju. Malo boljši od drugih sta bili Sedejeva in Kobauova, ki sta si z razmeroma skromnimi rezultati podelili vsa prva mesta. Obe sta članici Hermesa, ki je postavil na tekmovališče precej izurjenaejšo postavo od Tobačne tovarne. Tako so Hermežanke zmagale kot peškinke, pa tudi kot društvo. Kot spominke nagrado so dobile plakete CONI-ja.

Podrobni tehnični izidi so bili: 100 m: I. predtek: 1. Sedej Pavla (Hermes) 14,4; 2. Tomše Amalija (Tobačna tovarna) 15,5; 3. Jurečič Helena (H) 15,5; 4. Bitenc Julijana 17,0.

Zemur: Hašk 2:1. Zagrebški Hašk je gostoval preteklo nedeljo v Zemuru proti enajstotrici istega imena. Dasi Hašk ni mogel nastopiti v najboljši postavi, je vzbudilo dejstvo, da je v Zemuru podlegel, precejšnje pozornost med poročevalci zagrebških dnevnikov. — O Gradjanškem beremo, da je imel v izločilnih tekmah za državno prvenstvo preteklo nedeljo lahko nalogo. Hajdukovec iz Osjeka je obvladal z lahkoto in jih odpravil z izidom 7:1.

Na pravalnih tekmah v Šalanti je nastopilo tudi nekaj dubrovniških plavalcev. Zlasti se je odlikoval Miloslavčič, ki je preplaval 100 m prosto v 61,5 sek. Stakula je močno zaostal in bil drugi s časom 65,8 sek.

Odložena je mednarodna nogometna tekma med Hrvaško in Bolgarsko, ki bi se morala

- II. predtek: 1. Kien Joža (H) 15,3; 2. Mučič Angela (H) 15,8; 3. Erdanji Marija (T. t.) 16,3; 4. Zajc Ivanka (T. t.) 17,0. Finale: 1. Sedej Pavla (H) 14,9; 2. Tomše Amalija (T. t.) 15,3; 3. Mučič Angela (H) 15,7; 4. Kien Joža (H) 16,2; 5. Jurečič Helena (H) 16,8; 6. Erdanji Marija (T. t.) 17,0.

- Krogla: 1. Kobau Sanda (H) 6,42; 2. Kamenšek Danica (H) 5,94; 3. Tomše Amalija (T. t.) 5,35. Koper: Kobau Sanda (H) 19,40 m. Višina: 1. Sedej Pavla (H) 134 cm. Daljina: 1. Sedej Pavla (H) 425 cm. Stafeta 4x60 m: 1. Hermes (Kamenšek, Igljič, Kobau, Sedej) 36,2; 2. Tobačna tovarna (Dečman, Erdanji, Zajc, Tomše) 41,8.

Plaketo CONI-ja za najboljšo sestavo so prejele Hermežanke, ki so dejansko tudi prišle na cilj z boljšo enoto, ne glede na to, da so povrh tega zasedle tudi vsa prva mesta.

Kakor rečeno, tehnični rezultati niso posebno dobri. Kot najboljša znanaka velja ona, ki jo je dosegla Hermežanka Sedejeva v skoku v višino (1,34 m). Po finskih tablicah pomeni njen uspeh 314 točk, medtem ko da čas zmagovalke v teku na 100 m samo 175 točk.

vršiti jutri v Sofiji. Do 19. t. m. Bolgari niso potrdili prireditve in zaradi tega je IINZ odpovedala svoje gostovanje, odnosno se bo dogovorila z bolgarskimi nogometarji za nov termin.

Italijanski smučarji so tudi leto priredili običajno vsakoletno tekmovanje na sedlu Stilfer v bližini najvišje ležeče evropske alpske ceste. Razni vojaški oddelki so tekmovali v smučki stafeti. Zmagal je oddelček finančne straže iz Milana s časom 59:36,6 min.

V nemški lahki atletiki so, sedeč po letošnjih izidih, moški popustili, pač pa poročajo o dobrih znanakih, ki so jih dosegle atletinje. Tako poročajo o juniorski prvakinji Leonhardovi, ki je preskočila v višino 1,56 m. Omembe vredna je tudi Schulzeva; 100 m je pretekla v 12,7 sek., v višino preskočila 1,52 m. v daljino pa 5,83 m.

Rako postanem javen delavec

Naj bo velikodušen

Ne, naiven ne sme biti, pač pa dober v vseh pogledih. Dober in viteški v ponašanju tako do prijateljskega kakor do nasprotnega tabora. Hočem reči, naj ne bo med tistimi odurnimi govnači, ki z naslado preiskujejo perilo bližnjega in rijejo po umazanih skandalih nasprotnikov z namenom, da jih na veliko izrabljajo v politične ali kakršne koli svrhe. Naj bo gospod in pusti, da to odpravno delo opravijo drugi. Naj mrlički pokopavajo mrličje, kakor pravi sveto pismo (Luk 9, 60). Sam pa bo bolje storil, če ostane nad takšnim načinom medsebojnega obračunavanja. Ne smemo misliti, da so dobri in pošteni ljudje le zato na svetu, da se neprestano bore z ničredneži. Malopridneži največkrat sami nad seboj obračunajo in poskrbe, da so grobokopi drug drugemu. Dobri ljudje že s svojo pojavo in zgledom store čudovito dobrega. Največkrat ljudem manjka zgleda in vere, da je lepše, idealnejše življenje mogoče, kakor pa ga sami žive. Prepričani smo, da bi se zelo mnogo tistih, ki oznanjajo »neizprosni boj za občanek, ki je posebno za slabotne in n teptane malo tolažljiv in razveseljiv nauk, — obrnilo od tolikšne zablode, ko bi le videli, da je mogoče drugače in celo lepše živeti.

Včasih se bo pokazala nujna potreba, da je v gotovem moralnem smislu treba »likvidirati« nekoga iz lastnih ali nasprotnih vrst. To je potrebno a vedno podrejeno delo, ki naj ga po možnosti prepusti drugim. Kadar gre za podobne opravke, je bolje, da ne obesi sebi največjega zvonca. Ravnal pa bo zelo pametno, če se bo odlikoval pri vsakem pozitivnem graditeljskem delu.

Znati je treba dajati

Otroke navadno učimo varčevanja. Treba bi jih bilo navaditi tudi dajati in sicer, da bi radi in z veseljem dajali od svojega. Varčni naj bi bili pri sebi a ne pri drugih.

Eden zunanjih pomočkov je, da ne nosiš denarnice. V žep laže sežeš kot v denarnico. Dr. Janez Krek je tako ravnal. Res ni ob smrti zapustil premoženja, a je zapustil dela, ki so šla za njim.

Najhujši so tisti, ki vsak vinar, ki ga dajo iz rok, odgrnjajo. Največkrat niti ne, ker se jim denar smili ampak iz grde navade. To je najslabši način dajanja, ko ima prosilec utis, da si dal nerad ali z nejevoljo. Tako nejevoljen obraz nazaj vzame, kar je dala roka. So ljudje, ki za vsakim vinarjem, ki so ga darovali, potem po cele ure zdihujejo in ki z vsakim potrebnim postopajo kakor z beračem. Pri tem pa na široko govore o dobrih delih in se komaj zavedajo, kako zelo je neokusno hvalliti se s svojo dobrodelnostjo in svojim »dobrim srcem.«

Na isti nerodni način postopajo šibki ljudje, kadar izkazujejo usluge. Prav za prav ne bi hoteli ustreči prošnici a so prešibki in premalo odločni, da bi mu prošnjo gladko odbili. Zato pa potem godrnjajo in ropotajo nad njim, da bi pokazali svojo moč.

Daj prošnici, kadar moreš. Ako pa odkloniš njegovo prošnjo, stori s prijazno besedo, ki je sama na sebi dar in večkrat vredna celo več kakor denar. Kadar moraš odkloniti kako prošnjo, stori to vljudno in na kratko. Dolgo besedičenje prošilca samo razkači. Ne smeš pa nikoli računati na hvaležnost. Smatraj, da jo hvaležnost za prejeto dobroto le izjema.

Pravilno ravnanje z denarjem in sploh s premoženjem ni tako vsakdanja zadeva: Da namreč kdo tudi v najmanjših denarnih zadevah vedno najstrožje pošteno postopa; da ne smatra imetja za svoj življenjski namen in ne grabi lakomo skupaj; po drugi strani pa vendar premoženje pravilno vrednoti kot sredstvo za dosego višjih namenov. Kdor tako ravna, dokazuje visoko umsko in srčno omiko. Nekaj čisto nasprotnega pa kaže oni, ki se žene za dobičkom in imetjem.

Stik z ljudstvom.

Ne zgodi se redko, da politiki nimajo v pogleda v dejanske razmere med ljudstvom. Ko je zasedanje zbornice končano in odhajajo v svoje okraje, jih prijatelji navdušeno sprejmejo. Morda je na postaji celo godba, gasilci in belo obležene deklice. Okrog njega je takoj skupina navdušenih somišljenikov in prijateljev, ki ga obdajajo kakor obzidje, se ga drže kakor klop, da mimo njih ne vidi in ne sliši nikogar drugega. Ti ga o vsem informirajo, ti postanejo posredniki med nji in volilci. To je lahko dobro, ako so pametni in razumni, more pa postati tudi slabo, ako mu prikrijava resnico. Na vsak način naj se politik pobriga, da bo prišel osebno in neposredno v stik z ljudstvom. Naj se izmuzne za kak čas iz obroča občoedovalcev in navdušenih somišljenikov in naj brez uradno prirejenih in najavljenih obiskov stopi v stik s preprostimi ljudmi. Potrudi naj se, da prijazno govori s kmetom na njivi, z delavci v tovarni, z obrtnikom v njegovi delavnici.

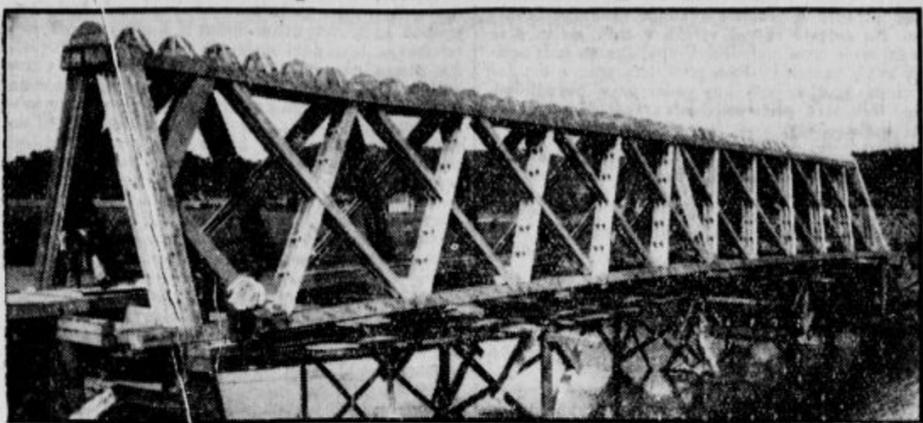
Vremenska napoved. 27. julija (torek): pretežno jasno, naraščanje vročine. 28. julija (sreda): isto.

7. Dvor in Duma.

Čudno. »Dumac«, ki se je zdelo, da je bila po Stolipinovi volilni reformi ukročena v korist vlade, je dejanski pridobil veličansko moč zaradi dejstva, da so jo zdaj sestavljali povlačni ljudje, ki so izhajali iz vodilne plasti. Prvi dve Dumi sta imeli v svoji sredi kot prevratne elemente ljudi, ki so bili tako oddaljeni od dvora in visoke družbe, da ni bilo mogoče niti misliti na to, da bi imeli kake zveze s to visoko družbo. Zdaj pa je bil položaj popolnoma drugačen, ker so najbolj vplivni člani Dume izhajali iz petrograjskih visokih krogov. Videli smo že, kaj se je govorilo v teh krogih. Na hodnikih Dume so se razširjale govorice in klevete prav tako, kakor v saloni petrograjskih velikašev in te govorice so se proglašale celo v Dumi z govorniškega odra.

Najprej se je začela časopisna gonja. Nekateri časopisi so poročali, da je Rasputin »klistel in opisoval dvoumne podrobnosti o njem. Dodajali so tudi namige, ki so bili še bolj privlačni za tiste, ki so ljubili skandale. Naravno je, da caričinoga imena nihče ni imenoval, a iz namigov ga je bilo lahko uganiti. Ker je nek časopis bil zaradi tega kaznovan, je Duma protestirala zaradi zlorabe oblasti in tako je Rasputinova zadeva prišla na govorniški oder v Dumi. Ne bomo opisovali podrobnosti te proticarske gonje, ki je po svoji silovitosti prekašala nekdanji znameniti francoski »skandal z ogrlicco. Čudno je, da je vsiža ruska družba kljub temu, da je poznala francoski skandal, živahno sodelovala pri tej gonji, ki dejansko ni imela nobenega drugega namena, kot da uniči carjev ugled. Najbolji dokaz, da stara vladavina ni imela več življenjske sile, je v tem, da so ji odrekli oporo tisti, ki bi se morali zavedati, kako so njihove lastne koristi zvezane z vladavino samo.

Nova svojevrsna brv čez Ljubljanico

Taka je nova najmodernejša brv čez Ljubljanico nad znanim kopalščem na Ljubljani — sedaj so tudi že požagani podporni piloti v strugi, ki na sliki na treh mestih še podpirajo brv.

Prometne razmere so nad starim in znanim kopalščem že dalj časa zahtevale vsaj brv za pešce čez Ljubljanico. Zaradi slabe nosilnosti barjanskih tal bi bila betonska brv neprimerna, bila bi pretežka in bi zato zahtevala preogromne temelje. Najprimernejša bi bila železna ali še lažja jeklena brv, ki je pa sedaj zaradi varčevanja s kovinami ne bi bilo mogoče postaviti. Zato je prišlo edino v poštev našo domačo gradivo — les. In v resnici je nova brv pravi slavospev lesu. Zaradi varnosti plovbe po Ljubljani je namreč padla odločitev, naj bo brv brez vsake podpore v strugi in naj se naslanja le na oba opornika na bregovih. Prav zato pa je dobil most kar 40 metrov razpetine, kar je za leseno konstrukcijo že praktično največja tehnična, kaj šele ekonomska razpetina brez podpor. Tak leseni most bi bil lahko zgrajen kot velik lok, n. pr. kot leseni most čez Kokro v Kranju, ali pa bi bil obojen na vrh, kakor je brv v Mednem. Končno bi bil lahko izdelan kot predalčni nosilec, saj so, n. pr. po tem načrtu zgrajeni tudi vsi železniški mostovi. Ker niti obojenje na vrh, niti velik leseni lok nista bila primerna za premostitev Ljubljanice — bila bi tudi mnogo dražja — je bila izbrana za brv kot edino primerna lesena predalčna konstrukcija.

Tej najcenejši in za naše razmere najprimernejši in tudi najhitreje izvršljivi odločitvi se mora Ljubljana zahvaliti, da je dobila brv, kakršne gotovo še nikjer drugje nimajo. Kot lesena brv z veliko razpetino je njena zamisel tehnično pravo Kolumbovo jajce tudi za strokovnjake, kaj šele za navadnega gledalca. Načrt in statični račun za brv je napravil univ. asistent inž. Stojan Globočnik. Izbral je načelo najmoderneje lesene konstrukcije, kakršne so se že obnesle v zadnjih letih

v tujini. Medtem ko so prejšnja leta lesene mostove zvezali z železnimi vijaki, je ta brv zbita z žebli in je zato vsa zgrajba bolj toga. Posamezni leseni sestavni deli so zvezani drug z drugim nekako tako, kakor če bi jih zakovili. Dalje je imel inž. Globočnik izbrati, da se odloči za takomenovani pravokotni presek, kakor je povsod običajen tudi pri železnih mostovih (n. pr. tacevskem), ali pa za kakšnega drugega, n. pr. trikotnega, ki je popolnoma nenavaden in za velike mostove neprimeren. Za brv pa je bil prav trikotni presek ugoden, ker je dovoljeval manjšo porabo lesa, manjšo težo, kar je za temelje na Barju zelo važno in je imel odpornost proti pristisku vetra, prav zaradi togosti trikotnega pre-

reza. Tako je torej nastal načrt za leseno brv brez podpore, s 40 metri razpetine in s trikotnim prerezem, ki je bil za brv najbrž uporabljen prvič v vsej tako obsežni tehniki lesenih in železnih mostov.

Ker ima Ljubljana poševne bregove, 40 metrski most, ki stoji na obeh krajih na podpornih pilotih, ki so bili zabiti globoko pod dno struge, še ne bi dosegel obeh bregov. Zato je bilo treba na obeh straneh glavnega mostu zgraditi še 12.50 metrov dolge stranske mostiče, tako da je celotna brv dolga 65 metrov. Je tudi že zgrajena in popolnoma urejena. Zgradilo jo je gradbeno podjetje inž. Tomaž Strukelj iz Ljubljane v minulih mesecih. In kaj vse je bilo treba za to brv! Na vsaki strani so zabili po deset 18 metrov dolgih in sestavljenih pilotov, ki nosijo težo glavne brvi. Zabili so jih v glino. Spodnjih 12 metrov vsakega pilota je smrekovina, zgornjih 6 metrov, ki prihajajo deloma že v dotiko z zrakov in gledajo iz vode ter segajo do brvi same, pa hrastovina. Za stranska mostiča je bilo treba zabiti še 16 enakih pilotov. Na treh mestih v strugi pa so s splavov zabili v dno Ljubljanice na deset metrov oddaljenih mestih podpore pilote, ki so nosili brv med graditvijo. Smrekovi plohi — navaden zemljan, ki ni niti lesar niti lesni trgovec, bi jim kar po domače dejal deske — so različne dolžine in sicer od najmanj dveh in pol metrov do največ šest in pol metrov. Široki so po 25 cm, debeli pa 4 in 5 cm. Za ves most je bilo treba nažagati ca 2700 plohov in kosov lesa, kar odgovarja približno 70 m³ lesa. Plohe so zbili skupaj z vsega skupaj okrog 45.000 žebli, dolgi po 16 cm. Ves v celoti natančno 41.900 m dolgi glavni leseni most tehta po računih okrog 50.000 kg, torej toliko, kolikor tehta tovor petih zagonov. Trikotna konstrukcija sama je visoka 4.15 m in pri dnu široka 4.20 m. Ograjena steza sama je široka poldrug meter. Most je že dograjen in so podpore pilote v strugi že odstranili. Ponosni smo lahko na to, da je ljubljanski strokovnjak zamislil, ljubljanski graditelj pa zgradil tako svojevrsen most, ki do zdaj še nima para.

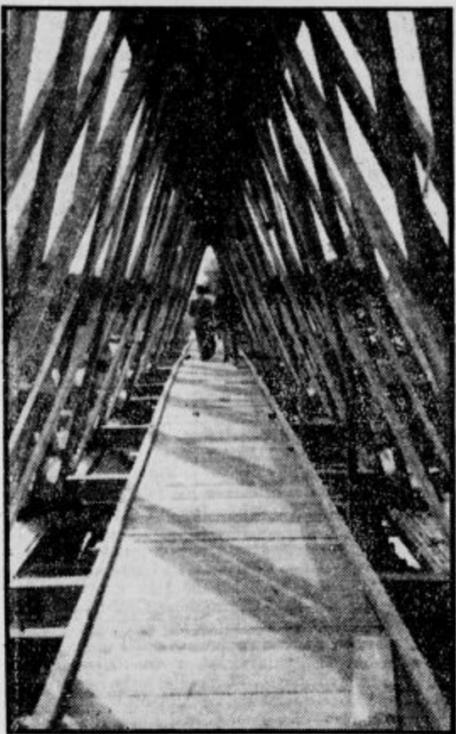
»Ilirija« oživljena

Nedeljsko dopoldne med kopalci, ki se počutijo kakor ribe v vodi

Včeraj zjutraj je ležala nad ljubljanskimi vrtni megla. Znamenje, da bo dopoldne sončno, da bo dan mikaven za kopanje. Kakor vsako nedeljo, tako so se tudi včeraj v zgodnjih dopoldanskih urah gnetli ljudje za vstopnice na prikupnem kopalšču pri prostorih Veleseljma. Nekdaj je bila navada, da so ljudje ob nedeljah poležavali v senci, zdaj pa je že nekaj let od tega, odkar je zmagala moda sončenja in navada poletnega kopanja. Oni, ki imajo več časa, si privoščijo vsak dan uro ali dve oddiha na kopalšču, mnogo pa je takih, ki imajo to priljubljeno razvedrilo samo ob nedeljah in praznikih.

Ko vstopiš na kopalšče, zagledaš tam pisano družino sončarjev. Razveselili se mladi fantov, ki so od sonca ožgani, kakor da bi bili vlti iz bron, v oči pa ti padejo tudi redki belokožci, ki so vse do srede poletja odlašali s kopanjem. Med drobižem, ki raca v otroškem bazenu, se veseli, smehlja, kriči in joče, pa med junaki na drugi strani, ki se vzpenjajo na v modrino neba štrleče skakalne deske, poseda množica kopalcev, ki se zadovoljuje z mirnim kramljanjem na lesenih ležiščih. Kadar jim je preveč vroče, tedaj vstanejo in se prav previdno podajo po stopnicah v osvežujočo vodo. »Ah, kako prijetno, kako osvežilo!«, čuješ 60-letnega gospoda, ki brede vodo hodeč proti oni polovici bazena, ki je določena samo za plavalce. Nekaj časa gleda dva crawlista, ki jo reza mimo kakor motorna čolna, potem pa se nagne naprej in začne s čistiljivim prsnim plavanjem.

Nekateri pa prirejajo ob nedeljah kar družinske izlete na Ilirijo. Utaborijo se lepo nekje v mirnem koticu, naročijo si orjaški sončnik, razgrnejo kopalni plašč in brisače, k vzglavju postavijo torbico s sadjem in kruhom in tako začnejo uživati. Nedelja je dan, ko se spodobí, da odložiš skrbí, ko te ne preganja delo, ko imaš dovolj časa za družino ali pa za mirno premišljevanje. Nekateri ležijo z zaprtimi očmi in prepuščajo svoje telo sončni svetlobi in toploti, da jih boža in greje z zdravnimi žarki. Morda so v mislih zelo daleč, na lepih gozdnih stezah in planinskih tratah, v duhu gledajo zeleno krajino in v mislih prisluškujejo prazničnemu zvonjenju, ki prihaja z romarske cerkve na gori. To so prijatelji prirode, ki hodijo na Ilirijo prav zaradi tega, ker čutijo v vodi nekaj, kar jim v živahnem plavanju pije telesne moči in jih spet vrača v podvojni meri. Lepa stvar je gorništvó, v dneh vročega poletja pa je tudi lepo, če sedi ob vodi, kdaj pa kdaj zabredš vanjo in plavaš. Zato si ne moremo predstavljati niti pravega planince, niti pravega športnika, ki ne bi bil prijatelj kopanja.

Takšna je videti v trikotnem preseku nova brv, ko gre pešec po njej. — Zanimiv pogled!

KULTURNI OBZORNIK

Roman o trdnjavi zdravniškega izkoriščevanja

Archibald J. Cronin: Citadela.

V zbirki Naša knjiga (zv. 19), izdaja Ljudska knjigarna klasična dela starejše in sodobne pripovedniške umetnosti, dela, ki so v svetu že dobila svojo potrjano ceno (kakor na pr. Dickens), ter dela, ki razburjajo po svoji problematiki in vrednosti sodobnega človeka (n. pr. Majocchi). Med taka zadnja dela spada tudi pričujoča novost: Citadela angleškega pisalca Archibalda Cronina v odličnem prevodu Ludovika Klakočerja, že znanega in priznanega prevajalca iz angleščine. »Citadela — Trdnjava?« Naslov niti od daleč ne pove tega, kar vsebuje, nasprotno, bralca zapeljuje v čisto drugo smer, kakor pa v to, ki jo nudi. Toda prevajalec ni hotel spreminjati naslova — in ga ni smel —, kajti delo je postalo pod tem imenom že v svetu in pri nas že znano pred prevodom — v kinu, kjer je ta odlična angleška literarna novost kmalu našla svojo likovno realizacijo in svetovni uspeh. Škoda, da te knjige nimajo tudi literarnih portretov pisateljev, kajti Cronin je za nas novo ime, in bi ga bilo dobro vpeljati v našo literaturo. Kakor vemo iz kratkega poročila, ki ga je prevajalec napisal za list »Naša knjiga«, vestnik Ljudske knjigarne, je Cronin (r. 1896) zdravnik, ki je med svetovno vojno študiral medicino, pa n končal, temveč je šel kot častnik v vojsko. Doktor je postal šele l. 1919. Nato je šel v Indijo, potem bival v Angliji kot zdravnik v raznih bolnišnicah. Šele l. 1930 pa je začel pisati kot literat ter je takoj s prvim pripovednim delom doživel velik uspeh. Toda največja je doživel s »Citadelo«, ki je izšla l. 1937 in ki ima v sebi mnogo avtobiografskih potez.

V zadnjem času so pri nas v modi zdravniški romani; bodisi pravi romani z zdravnikom v glavni osebi (Knittel: El Hakim, Bromfield: Prišlo je deževje) bodisi neke vrste biografski romani (kakor Majocchi: Kirurško življenje). Croninovo delo je eno in drugo: je pripovedna umetnina, pa je avtobiografski roman: toda ne gre tu za zdravnika, ki odkriva življenjske podobe, kakor se mu kažejo v zdravniških posegih v usodo človeka, temveč je zdravnik zajel problem zdravništva od druge strani: pokazal je zdravniški stan, sistem organizacije zdravnikov, kot izrazilo izkoriščajočo kasto in organizacijo, ki v pohlepu po denarju kot pijavka sesa izmučene ljudi, ali pa svoje neznanje odeva v zunanji sijaj in narejeno slavo.

Vso to trdnjavo stanovske zaščite in medsebojne pomoči pri kupičenju bogastva na račun človeških bolezní je Cronin pokazal v usodi zdravnika dr. Andreja Mansona, mladega nadarjenega zdravnika, ki se posveča z vso strastjo in ljubeznijo svojem poklicu. Prva služba ga vodi v rudniški zaplankani okraj, kjer postane pomočnik bolnega zdravnika. Zivi zelo slabo, toda z idealizmom opravlja službo, čeprav dela za svojega šefa. Kmalu si po mnogih borbah pridobi ugled, lahko bi dobil zdravniško mesto namesto bolnega šefa, pa odkloni, ker bi ne bilo tovariško. Ko pa mu šefova gospodinja hoče odtrgati celo privatno darilo, odpove službo, v kateri je doživel svojo lepo ljubezen do rudniške učiteljice Kristine. Z drugim službenim mestom, kamor je prišel že oženjen, je bil zelo zadovoljen. Tudi tu je moral premagati marsikaj borb z nazadnjaškimi tovariši in člani odbora, po je že skoraj zmagal, ga postavijo pred odbor zaradi — mučenja živali. S strastjo pravega znanstvenika se je namreč zapletil v problem vpliva rudniškega prahu na pljuča, ter končal nalogo, ki mu je prinesla doktorat in velike naslove. Tu je spoznal, da je njegovo pravo mesto klinika in znanstveno raziskovanje bolezní. Šef sam znanstvenik, ga ne pusti na kliniko, ker hoče vs rezultate

pripisati sebi. Tudi tu pada ostavko ter dobi na podlagi svojega dela novo zaposlitev pri nekem odboru pri ministru zdravja, kjer bi lahko mirno raziskaval svoj problem, da, aastavili so ga samo zato, da bi ga študiral. Toda preden se je sploh mogel lotiti dela, je moral opravljati polno birokratskih potov, nevspešnih in nepomembnih del, ustrežati muham odbornikov, specialistov, ki ga je hotel izrabljati zase. Čeprav je udobno živeti, ni imel ta njegov posel nobenega stika z zdravništvom ter je tudi zato podal ostavko in prišel v London, kjer je začel v nekem predmestju s slabo posvetovalnico. Tu se začneja četrti del, ki je najboljše in najvažnejše: doktor Andrej zdravi ne glede na dobiček, nikakor ne uspe, pa tudi če ima zdravstvene uspehe. Zenina ljubezen ga podpira v bedi in delu, toda on bi hotel tudi družabno uspeti in se povzdigniti med slayne in ugledne zdravnike ter priti na kliniko, da se posveči znanju. Tedaj pa pride v družbo že uglednih članov zdravniške kaste in se nauči njihovih metod: preko raznih družabnih slojev, preko podajanja si bolnikov iz rok v roke, preko zunanega sijaja zdravstvenih priprav itd. je treba grabiti denar ter si ustvarjati videz dobrih, da najboljših zdravnikov, ko je v bistvu marsikdo mazač. Ljudje sodijo človeka po tem kaj si in kaj imaš, ne kaj znaš. Tako po raznih zvezah postane ugleden in bogat zdravnik, ki pride v najvišjo družbo po histeričnih ženskah in umišljenih bolnikih, ki so samo dobra molzna krava za zdravnike. Pri tem pa je treba zatreti moralne pomisleke, treba je samo denarja, denarja. Začenja goljufati pri zdravilih, vdirjavati se firmam cenemih in neškodljivih zdravil itd. itd. Zena, ta posebej ljubi moralni čut, pri tej udobnosti trpi, se muči, zlasti še, ko z ugledom in položajem moža v najvišji družbi trpi tudi njena ljubezen. V tipih kakor so Freddie, Ivory, Gaadsby, Deedman so pokazane te pijavke na denar. Tu je zapisan stavek: »Če zdravnik na leto zasluži 5000 funtov, potem nekaj ni prav. In zakaj naj bi človek bogatel z denarjem trpečega človeštva?« (365). Ko pa vidi na drastičnem pri-

Skrivnost komunizma

Moralno zlo ali kakor ga z drugo besedo imenujemo — greh, je za človeški razum velika skrivnost, ki je človek ne more nikoli popolnoma doumeti. Zato ostanejo zanj skrivnosti: na tudi pota, po katerih hodi to zlo, in sredstva, s pomočjo katerih si zlo gradi svoje kraljestvo med človeškimi otroki. Dočim je za resnico in dobroto značilno, da nastopata odkrito in je njiju namene možno spoznati, saj jih tudi ne skrivata, je za zlo značilno, da je njegovo prizadevanje tolikokrat zakrito, njegova pota temna in nespoznata. Zlo ima svoje zakone in svojo taktiko, ki je dobri mnogokrat ne more razumeti. Od tod tista presenečenja, tisto nepoznanje položaja, od tod tudi tisto pravilo, da so sinovi zla v svojem rodu močnejši od sinov luči. Zlo je skrivnost in skrivnostna so pota, po katerih hodi in si osvaja človeška srca za kraljestvo teme.

Ko tolikokrat razmišljam vprašanje zla, ki ga je prinesel pojav komunizma na svet, ali boljše rečeno pojav boljševizma, kajti boljševizem je že neka ustaljena beseda za poimenovanje vsega moralnega zla, ki ga s seboj prinaša komunizem, moramo imeti pred očmi prav to resnico in skrivnosti moralnega zla. V komunizmu je nakopičeno toliko temeljne, prav elementarne zle sile, da je najbrž nikoli ne bomo mogli popolnoma doumeti v vsem njem obsegu, v vseh njenih ciljih in zlasti ne bomo mogli nikoli razpoznati in razčleniti vseh tistih zakonitosti, po katerih se izvaja njeno prizadevanje in njena borba za osvojitve človeške duše.

Najbližje pridemo do jedra o resnici komunizma le na ta način, da gledamo v njem temeljno revolucijo do reda vrednot, ki jih je uveljavilo krščanstvo v zasebnem in javnem življenju in ki še vedno drži, čeprav je že močno načel. Na čelu te vrednot je Bog in iz njega izhaja vsa zakonitost, ki razporeja ostale vrednote v nespremenljivo in neporušeno lestvico. Moti se tisti, ki vidi v komunizmu le neko socialno, gospodarsko ali celo zgolj politično prizadevanje. Temu bodo skrivnostna pota komunizma za vedno ostala zaprta, nepojasnjena in nerazumljiva mu bo vedno taktika komunizma. Posledično temu si ne bo znal ustvariti pravih stališč in pravih zadržanj do tega gibanja, temveč bo taval le okoli nebitnih stvari in se boril v prazno, kakor se je Don Quijote boril z mlinskimi vetrnicami, misleč, da so sovražni vitezi. Najgloblja in bistvena vsebina komunizma je revolucija proti razporeditvi vrednot, ali še boljše, proti prvemu vzroku svetovne zakonitosti, ki je to razporeditev povzročila, to je proti Bogu. To je nekako prevzročilo, ki ga hoče izvesti komunizem: pretrgati vzročno zvezo, ki veže ustvarjeni svet z Bogom — Stvarnikom, ter jo navezati na pooboženo snov, ki naj prevzame doseganje funkcije Boga ter nato v temelju reformira lestvico vseh vrednot. Tu je bistvo boljševizacije in bistvo vsega komunističnega gibanja: izpeljati prevzročanje, vreti svet v odvisnost snovi ter na ta način ustvariti novo družbo in novega človeka, ki ne bo več božja stvar in božji otrok, temveč produkt materije in mehanični člen človeškega kolektiva.

Iz tega je razvidna abotnost ljudi, ki gledajo na komunizem v nepravilni in zmotni luči, kakor da bi bil to le nekaj političen pokret ali le neka posebna taktika prizadevanja za izboljšanje socialnih in gospodarskih razmer. To napačno pojmovanje rodi nepravilno zadržanje, nepravilno zadržanje pa vodi do neuspešnega delovanja in s tem dejansko le služi namenu komunizma samega. Komunizem je v svojem najglobljem bistvu moralno zlo, in le tisti ga bo zadel v polno, ki bo nasproti temu moralnemu zlu postavil moralno in preobrazujočo silo krščanstva.

vodi po nizkem brodišču, tam mamico, ki privoči otroku veselje, da jo sme škropiti. Nič zato, če se pri tem tudi sam zmoci, in nič hudega, če mu spodrsne. Prestraši se in zakriči, roka varuhinje pa ga spet kaj hitre dvigne in varno vodi naprej. Kako so navdušeni oni, ki si že upajo tja v »morje«, kjer plavajo odrasli! Petletnemu sega voda prav do vratu in okoliščina daje očetu ali materi pobudo, da ga uči brca-nja z nogami ali veslanja z rokami. Toda za prvo plavanje je še prezgodaj. Počkati bo treba, da bo dete staro šest ali sedem let in potem ga bodo dali v plavalno šolo Ilirije. Tam se bodo naučili hitrega crawla in nikoli več ne bodo imeli strahu pred vodo. Ne bodo več verjeli v povodnega moža, pač pa je verjetno, da je v tem ali onem skriti nadarjenost za tekmovalno plavanje. Toda to je stvar ilirjanskih strokovnjakov. Ono bodo že vedeli, če ga bodo vzeli med tekmovalce ali ne...

meru mesarjenje kirurga Ivoryja, ki je pravi znalec, pa mu je on služil s svojo zvezo, se v njem pretga ta pohlep po denarju, oglasi se mu vest ter pretga s to izkoriščajočo trojico, da si poišče drugo delovno trojico, idealnih, res učnih zdravnikov kakor so poleg njega še Hoppe, Denny, oba neupoštevana zdravnika, ki ob takem zdravstvenem sistemu nista mogla priti nikamor. Ta trojica sklene ustanoviti novo kliniko na znanstveni pdlagi, ki ne bo služila denarju, temveč — narodnemu zdravju. Najbolj vesla te moralne spremembe in možu, je bila žena Krista, ki vsa srečna čaka novega življenja v skromnosti, a v delu za človeka. Toda svoj zdravniški greh mora Andrej plačati s smrtjo tihе svecenice ljubezni — svoje žene. Pozneje pride še pred disciplinsko sodišče, ker je pomagal nekemu nediplomiranemu zdravstvenemu geniju pri operaciji in ozdravi dek-le, katerega prej klinike niso mogle zaradi zastarelosti metode. Njegov zagovorni govor (str.412) je en sam slavospev pravemu zdravnikovemu poslanstvu, ki se ne sme zabarikadirati v trdnjavo svoje stanovske krste in organiziranega lova za denarjem, temveč uporabiti za svoj poklic vse za človeško zdravje ugodne pridobitve, ki so jih iznašli geniji njihovega stanu (Stilman). Tako ga niso črtali iz seznama zdravnikov in trije idealni zdravniški začenažja znova služiti človeštvu, čeprav jim v zraku še vedno grozi nepremagljiva — trdnjava...

Roman, ki ima 418 strani, je odlično prestavljen ter je izredno zanimiv tako po problematiki, ki sem jo skušal zajeti v tem referatu kakor tudi po umetniški vrednosti. Saj je komponiran kot roman na nasprotju idealne ženskosti žene Kristine ter pohlepa po denarju moža Andreja. To vodi do moralne peripetije, tragične krivde in zadostitve v novem delu v smislu žrtve, ki jo je s svojo smrtjo prinesla Krista. Prepričani smo, da bo roman doživel tudi pri nas velik uspeh, kakor ga je v Angliji in v vsem svetu, ki ga osvaja kot knjiga in kot film.

Drobne novice

Koledar

Torek, 27. malega srpana: Panteleon, mučenec; Bertold, opat; Lilijoza, mučenica.
Sreda, 28. malega srpana: Viktor I, papež in mučenec; Innocenc I, papež; Nazarij, muč.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gosp. Janez Skubic, delovodja kartonažne in papirne industrije J. Bonač sin. Pogreb bo v torek, 27. julija ob pol petih popoldne iz kapelice sv. Andreja na pokopališču k Sv. Križu.

Naj mu sveti večna luč Zalujočim naše iskreno sožalje!

Zgodovinski paberki

26. malega srpana:

L. 1311 je sklenil Henrik Koroški mir s Habsburžani. Staro zavazetje med gorizskotirskimi grofi in Habsburžani je raztrgal boj za češko dediščino. Po smrti zadnjega Premyslida Vavla III. je rimsko-nemški cesar Habsburžan Albreht podelil češko krono svojemu sinu, s tem pa ni bil zadovoljen koroški vojvoda Henrik, ki je imel za ženo eno izmed sester češkega kralja. Velik del odločilne vojne za češko krono se je izvršil na slovenskih tleh. Po dvehletni borbi so prepustili Habsburžani češko krono Henriku, obdržali pa so posest, ki so jo med vojno osvojili na Koroškem in v Savinjski dolini. V novi pogodbi 14. julija 1311 se je Henrik odpovedal Slovenski Bistrici in izročil Habsburžanom tudi Savinjsko dolino to in onstran Save, ki so jo ti združili s svojo štajersko posejostjo. Takrat so se južne meje Štajerske pomaknile do Save in pri Radečah ter okoli Kuma šle celo preko nje. Teritorialna oblika Štajerske na jugu je s pridobitvijo Slunjskega v glavnem zaključena, le do manjših mejnih korektur je še prišlo v naslednjih stoletjih.

L. 1886 se je rodil v Dublinu George Bernard Shaw, eden izmed največjih sodobnih pisateljev. Po materi Irec, socialist in protestant, utika svoj nos z blestečo duhovitostjo in pikro hudomušnostjo v politične, gospodarske, bogoslovne, zdravniške, zgodovinske, prirodoslovne in druge probleme, vihravo od enega k drugemu hiteč. Paberkuje pri Marksu, Ibsenu in Nietscheju, oznanja stifeorce, neugnano življenjsko silo, ki bo premagala smrt, in stavi Shakespeareja, poeta idealov, izza sebe, preproka božanske volje v človeku.

27. malega srpana:

L. 1214 so Francozi premagali Nemce pri Bouvinessu. Bitka je pomembna zlasti za francosko zgodovino. Notranjopolitično razkrojena Francija se je namreč ob zunanji nevarnosti zbrala, zedinila in pognala sovražnika, ki je prodiral v osrčje države, preko mej.

L. 1794 so združeni zmerni elementi zrušili Robespierrovo diktaturo. Duševno omejeni odvetniki Robespierre je rovaril v jakobinskih klubih proti kralju, girondistom in Dantonu, ni pa rad nastopal v narodni skupščini. Zivel je preprosto in pravno, bil vedno skrbno oblečen; Francozi so ga obojevali. Nameraval je dosledno izvesti Rousseaujeve nauke in trdil, da edina moč pristaja celokupnemu narodu, ki naj se sam vlada. Toda ljudstvo ne more svoje vrednosti razviti, ker ga ovirajo hudobni ljudje — bogatini. Ti so izkvarili svet. Fanatični Robespierre je sovražil tudi ljudi z drugimi nazori, nego jih je imel sam, prav tako vse one, ki so ga presežali po vplivu in energiji; vsi ti »hudobni ljudje« so ga neprestano preganjali. Le on, utelčen krepost, more Francosko in svet rešiti. Teror se je skrajno razvetel. Zadostovalo je, da je bila ta ali ona oseba zaznamovana kot sumljiva; tirali so jo pred revolucijski tribunal, kjer so jo sodniki obdolžili tega ali onega hudodelstva. Prič niso zasliševali, niti obtožencem dovolili, da bi se zagovarjali. Toda tudi neomejenemu mogotcu Robespierreu se je približal usodni trenutek, zmerni elementi so se zvezali in pridobili zase vojske. Zastonj je Robespierre tajil v zbornici, da ne misli na diktatorstvo, poslanci so sklenili, da ga zapro; ko je zbežal, so ga ujeli in usmrtili. Vsa Francija si je oddahnila.

L. 1832 se je rodil v Srbski Crnji v Banatu pesnik Djura Jakšić. Slikarstvo je študiral v Pešti, na Dunaju in v Münchenu. Služboval je na raznih krajih po Srbiji kot učitelj risanja. Umrl je l. 1878 v Beogradu kot korektor v državni tiskarni. Z liriko se je bavil razmeroma malo, dasi je bil predvsem lirik; strastna in uporna narava, zato ga primerjajo Byronu. Tudi skozi njegova epska in dramska dela pronica močan lirski dar. Napisal je tri zgodovinske drame: Seoba Srbalja, Jelisaveta kneginja crnogorska, Stanoje Glavaš; prva je še

v deseterici, ostali pa v jambih. Njegove romantične povesti so po svojem lirskem razpoloženju ali prave pesmi v prozi ali pa so poeziji iz sodobnega življenja s politično in socialno tendenco.

— Na državnem učiteljskem v Ljubljani so bili pod predstvom prof. Umberta Bonnasa v dneih od 5. do 15. julija učiteljski diplomski izpiti. K izpitu se je prijavilo 21 kandidatov, to je vsi, ki so bili ob koncu šolskega leta 1942/43 ocenjeni. Učiteljski diplomski izpit so uspešno napravili: Bernetič Zarko, Boh Anton, Budja Stanko, Čuješ Jože, Firicik Anton, Godec Lovro, Golob Leopold, Gostiša Alojzij, Kresnik Boris, Mihelič Franc, Petek Anton, Pribošič Janko, Simičič Zorko, Slak Friderik, Tomažič Maksimiljan, Toni Vinko, Zorko Martin, Zupec Franc. Trije kandidati imajo popravi izpit v jesenskem roku.

— Višji tečajni izpit na III. moški realni gimnaziji v Ljubljani je bil v dneih od 12. do 22. julija 1943 pod predstvom g. prof. dr. Basa Giovannija. Izpit so napravili tile pripravniki: Brenčič Leopold, Čotič Božidar, Černetič Janez, Čizman Branko, Erhovnic Pavel, Grčar Peter, Hlebec Ladislav, Hlebec Zvonimir, Hvastija Boltežar, Ivan Ivo, Jerše Marijan, Jurca Marijan, Kerba Avgust, Komac Jaromir, Kopačič Davorin, Kos Marko, Kosovinc Ivan, Kožucharov Nikolaj, Krašovec Franc, Lekše Miloš, Luxa Ljubo, Moran Ljuba, Obernel Milan, Oblak Stanko, Paluh Marko, Pestotnik Bogdan, Turnšek Oskar, Zadnikar Janez, Zupan Jože, Primic Denitrij (privatist), Tršar Gregor (privatist).

— Matura na II. ženski realni gimnaziji v Ljubljani se je letos vršila prvokrat. Predsedoval ji je Giovanni Maver, profesor in znani slavist iz Rima. Maturu so napravile: 8a: Cander Irena, Dettar Marija, Dobršek Ema, Dragan Vera, Gaspari Marija Ana, Gerbec Vida, Godnič Irena, Grampovčan Antonija, Habe Ivana, Horvat Vida, Jamnik Tatjana, Jelenc Nada, Jekus Irena, Kambič Sonja, Kandare Sonja, Kastelic Marija, Kobi Fedora, Kogej Nada, Koran Tatjana, Kovačič Marija, Kovačič Vera, Pavlič Renata, Vičič Majda, Vrhovnik Desanka; 8b: Božič Danica, Čof Ivica, Kremžar Ana, Kunej Zofija, Krulje Naša, Kuhar Majda, Legiša Nada, Lešnjak Melanija, Lindič Dragica, Matičič Marija Magdalena, Michler Helena, Mulec Stanislava, Okrupa Metka, Osana Majda, Pavlič Antonija Ziva, Pernuš Marija Ana, Pirkmajer Marjetica, Pušenjak Hedvika, Remškar Marija, Sedlák Ružena, Senk Olga, Šinkovec Dragica, Škof Jožeta, Subić Ljubica, Tavčar Nedeljka, Brezica Božena (privatistka), Svetel Alenčica (privatistka), Tekavčič Marija (privatistka). Šest kandidatij ima popravi izpit v jesenskem roku.

— Na dr. Krekovi učiteljski gospodinjski šoli v Ljubljani so v dneih od 5. do 13. julija uspešno opravile diplomski izpit za učiteljske gospodinjke šol in tečajev pod predstvom dr. Uga Cavalottija kandidatij: Bianchi Vera, Briški Stanka, Gerlovič Vanda, Gosar Ludovika, Habe Spela, Hutter Hilda, Jevnikar Judita, Kovač Vojta, Malgaj Branka, Sešek Olga in Snaj Terezija.

— Obiščite razstavo Evgen Savjovica, Salon A. Kos (v prehodu nebotičnika).

— Lepa šentjakobska nedelja. Zbiratelj narodnega blaga, župnik g. Šašel, je zbral mnogo zanimivih izlogov glede vremena in letine, kakor nam naj bi jo naklonil sv. Jakob, ozirajoč se na vreme njegovega godu. Letos je bila nedelja lepa, sončna in ni čudno, da je bila kopalna sezona v polnem razmahu. V nedeljo je bilo vroče, saj je bil dosežen temperaturni maksimum +26,6° C, kar pomeni po vremenslovski terminologiji — vroč dan. Proti večeru se je nekoliko zoblačilo ter je po nekaterih krajih v okolici padlo po nekaj kapljice dežja. Ni ga bilo mnogo, saj ga vremenska opazovalnica v Trnovem ni mogla po dežomeru izmeriti. V ponedeljek jutraj je bilo jasno, in tam nekoliko oblačno. Jutranji temperaturni minimum je znašal +15,2° C. Barometer je pod normalo in je v ponedeljek jutraj zaznamoval stanje 762 mm.

— Na dr. Krekovi učiteljski gospodinjski šoli v Ljubljani, Vodnikova cesta 62, bo v šolskem letu 1943/44 spet l. letnik. Sprejemamo dekleta, ki so napravile malo maturo ali završni izpit vsaj s prav dobrim uspehom. Učenkam se nudi teoretična izobrazba popolne srednje šole, obenem pa se izvečbajo v vseh gospodinjstvih znanostih in spretnostih. Dekleta, ki imajo veselje in dar za oboje, iskreno vabljeni! Ravnateljstvo daje pojasnila in sprejema prijave ves mesec avgust. Vpisovanje za enoletno gospodinjstvo solo dr. Kreka v Ljubljani bo pa še septembra.

— »Dolorex« tablete proti migreni. V lekarnah 250 lire.

— Pički-pecvi so utihnil. Jutranji in večerni koncert naših ljubkih kraljatih pevcev so skoraj že

popolnoma utihnil. Navadno za sv. Jakob in posebno v avgustu začenjajo ti koncerti ponehavati. Prva je utihnila kukavica. Nič več se ne glasi iz bukovih gajev, Drobni skrjančki so tudi opustili svoje jutranje in večerne hvallnice velikemu Stvarniku. Ne dvigajo se več visoko v zrak, da bi prepevali svoje lepe melodije. Prepeličke so tudi opustile svojo pesmico: »Ped, pedi, žito zori, o sv. Jakoba pa zgori.« Tudi kos sedaj prav poredkoma poje. Nekatere ptice-selivke so tudi že zapustile naše kraje.

— Nesreče na deželi. V Dobrunjah sta se pred dnevi primerili 2 nesreči. Posestnikova žena, 31-letna Jožeta Čoževa, je padla in si zlomila desno roko. Druga, 59-letna posestnikova žena Franja Prusnikova, pa je padla s kozolca. Dobil je hude notranje poškodbe. — V Mirni peči na Dolenjskem je bil zaposlen v gozdu 22-letni gozdni delavec Jože Starič. Spodrsnil je in si zlomil desno ključnico. V Kozarjih pri Ljubljani se je 7-letni posestnikov sin Jože Kramar urezal pri slamoroznici v desno roko.

Iz Novoga mesta

Dve novi maši. Že dolgo ni starodavna kapiteljska cerkev doživela take slavnosti kot letos. Že dolgo ni bila tako slavno odeta in ozaljšana, kot v dneih 11. in 18. julija. Ena za drugo sta se

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Duhovniške vesti. G. Anton Zažar, bivši župnik na Zolla, je imenovan za župnika pri S. Tomaso v čevanskem pobočju. — Razpisani sta župniji Sedula in Zolla.

Bomba, ki se razpoči v ročni torbici. V Magnano v videnski pokrajini sta se šli 17-letna Perina in 12-letna Ida kopat v potok, ki teče v bližini vasi. Med kopanjem sta naleteli v strugi na zagoreten predmet, ki sta ga smatrali za igračko. Položili sta ga na breg. Ko sta se okopali in oblekli, sta pobrali tudi skrivnostno najdbo, ki je v resnici bila ročna bomba že izza prve svetovne vojne, jo vtačnili v ročno torbico in se napotili proti domu. Ko sta se nič hudega sluteč bližali domači vasi, je nenadoma pretresel ozračje silen pck. Iz neznanega vzroka se je bomba, ki sta jo dekletki nosili v torbici, razpočila in dekletki močno ranila. Ko so privabljeni od poka prihitali na kraj nesreče vaščani, sta ležala dekletki na tleh in hudo krvaveli iz številnih ran, ki so jima jih prizadajali drobci. Zlasti po nogah sta bili boleče razmesarjeni. Vendar je bila še sreča v nesreči, kajti mladenki bi bili svojo nepredvidnost lahko plačali z življenjem.

Praznik sv. Mohorja in Fortunata. Zaščitnika naše nadškofije sta sv. Mohor in sv. Fortunat, ki sta delovala v mestu ob Adriji, ki je bilo v prvih stoletjih krščanstva veliko in slavno, in sta tu darovala tudi svoje življenje za Kristusa. Za nju praznik 12. julija so bile v stolnici izstavljene njune sv. relikvije in je bila darovana slovensa sv. maša.

Vročina. S svojo židno napovedjo, da se bo vreme ustalilo, smo zadel. Od 15. julija imamo sedaj samo suhe, sončne dneve. Ker ima vsaka stvar dva plati, jo imajo tudi »suhi, sončni dnevi. Njih druga plat je, da se v takih dneh zelo hitro in občutno viša vročina. In to drugo plat zdaj že skoro kar preveč prijetno občutimo. Ne le podnevi, temveč tudi ponoči nam polagoma zmanjkuje hladna sapa, se že vadimo za paje dni.

S Spodnjega Štajerskega

Umrla je v Mariboru 29-letna posestnikova hčerka Marija Kukovec iz Korene. V Rogoški Slatini je umrl 83-letni Ivan Majcen iz Podčetrtka. V Podčetrtku sta umrli 75-letna Marija Kostanjsek roj. Kolar iz Golobinjeka in Ljudmila Toplišek iz Rudence.

Poročili so se v Mariboru: Ferdinand Mavrič, strojni klučavničar, in Terezija Hren, voditeljica kuhinje, Vinko Zirovnik, delavec, in Ljudmila Lapej, gospodinjstva pomočnica, Anton Majšlar, delavec, in Angela Mikše, hišna pomočnica, Daniel Sušnar, strojevodja, in Marieta Kovač, hišna pomočnica, Iven Čakš, nameščeneec, in Marija Križanič, nameščena, Aleš Tičar, elektroinženjer, in Kristina Bevk, natakarcica, Oskar Gasparič, trgovec, in Angela Gorjak, nameščena, Franc Smrečnik, nameščeneec, in Julija Fekonja, hišna pomočnica, Viktor Karner, viničar, in Ljudmila Bratuša, delavka, Anton Lajh, skladiščnik, in Marija Čebula, tekstilna delavka, Vinko Kunstel, profesor, in Ivana Lepej, nameščena, Leopold Žefran, kuhar, in Rozalija Celesnik, hišna pomočnica, Jožef Gärtner, trgovec s premožem, in Antonija Drobež, nameščena, Srečo Pečuh, delavec, in Antonija Vehovec, posestnica.

Poročili so se v Celju: Maks Gračnar in Pavla Cocelj iz Spodnje Hudinje ter Aleš Odrjeje iz Konjice in Ursula Valant iz Celja.

Umrli so v Celju: 23-letni Anton Pajman iz Celja, 94-letni Aleksander Zelič iz Vidma, 40-letna Ana Čmerenšek roj. Novak iz Nimnega pri Rogoški Slatini, Jera Perc roj. Jurjevič, 63 let, iz Zalca, 83-letna Antonija Korenčan, 20-letni Anton Kroflič iz Spodnje Hudinje in Mihael Cerovšek, 65 let, iz

v razdobju enega tedna vršili kar dva novi maši. V nedeljo 11. julija je stopil pred oltar Gospodov naš domačin Novomeščan gospod Leopold Povše, o čemer smo že poročali. — Takoj naslednjo nedeljo, 18. julija, pa je daroval svojo prvo mašo naš gospod Lojze Avguštin, doma iz Radovljice na Gorrenjskem. Obe novi maši sta potekli zelo veličastno, druga naravnost pompozno. Kakor smo z veseljem sprejeli in spremili k oltarju domačina g. Povšeta, tako smo kar nekaj tekmovali, da pripravimo g. Avguštinu še lepši sprejem. O tem so pričali številni mlaji, ki so bili postavljeni od prošnje pa do cerkve, popolnoma na novo ozaljšana cerkev sama, pričalo je petje in godba, nabito polna cerkev in vse, kar je bilo mogoče narediti gospodu novomašniku v dokaz, da je naš, da ga imamo radi. Pri obeh novih mašah je prevel domači cerkveni pevski zbor, ki je bil za priliko pomnožen z nekaterimi pevci in pevskami samostanskega zbora. Pri prvi novi maši je orgel in vodil petje šolski nadzornik g. Venceslav Skebe, ki je dal časa rade volje vodil kapiteljski cerkveni pevski zbor, pri drugi novi maši pa je po daljši odsotnosti zopet sedel za orgle kapiteljski organist Tone Markelj in zopet pokazal svojo spretnost. Pri obeh novih mašah je sodeloval tudi novomeški orkester pod spretnim vodstvom g. Dragota Sproca. Orkestru so sodelovali z resničnim veseljem in v čast obema novomašnikoma.

Javornika pri Teharjih. — V Slovenji vasi je umrla 64-letna Lucija Kajcan, v St. Juriju ob juž. žel. 75-letni Franc Zupane, v Skofcah pri Rimskih Toplicah pa 66-letni Vinko Vodišek. V Bukovžlaku pri Teharjih sta umrla Franc Kahan in Antonija Bregar.

Strela ga je ubila. Na travniku posestnika M. Vrečka pri Ponikvi je 15-letnega Ivana Gajška presenetilo neurje. Preden je fant mogel priti na varno, je udarila strela in ga ubila.

Iz Hrvaške

Imenovanje. Z najnovejšo odredbo je postavljen dr. Ivan Eših, profesor na moški realni gimnaziji v Zagrebu za svetnika glavnega ravnateljstva za občo narodno vzgojo in prosveto.

Jubilejni občni zbor Matice Hrvatske. Dno 18. t. m. je imela v Zagrebu Matica Hrvatska stoti občni zbor. Občni zbor je vodil predsednik Matice prof. Filip Luk as, kateri je v svojem pozdravnem nagovoru poudarjal veliko kulturno vlogo Matice v tem dolgem razdobju med Hrvatmi. Med drugim je tudi omenjal, da je Matica dosedaj izdala 850 knjig. Občni zbor je soglasno sklenil, da se največji sedaj živeči hrvaški kipar Ivan Meštrovič proglasi za častnega člana Matice Hrvatske.

Hrvaško pevsko društvo »Zvonimir« polaga račun o svojem delovanju. Te dni je imelo hrvaško pevsko društvo »Zvonimir« v Zagrebu redni občni zbor, na katerem so društveni odborniki poročali, da je pevsko društvo priredilo lani 23 uspešnih koncertov. Pevski zbor bo še nadalje vodil prof. Boris Komarevski.

Darilo hrvaškim ranjenim vojakom. Žena zagrebška župana je te dni delila po zagrebških vojnih bolnišnicah ranjenim hrvaškim vojakom izbrano sadje, ki je zraslo v mestnem sadovnjaku. Vojaki so dobili sadje v posebnih zavitekih z napisom: »Našim hrabrim ranjenecem — načelnik svobodnega in kraljevskega glavnega mesta Zagreba«.

Graditev delavskih stanovanj v Osijeku. Poleg 98 Poglavnikovih delavskih domov, ki so jih dosedaj postavili v Osijeku, so pričeli v tem mestu graditi še nove delavske hišice, ki sicer ne bodo tako prostrane in udobne, kakor Poglavnikove, vendar bodo pa tudi v njih imele delavske družine zdrava in sončna stanovanja. Nove delavske hiše grade skupno osješka mestna občina ter tamošnja industrijska podjetja.

Iz Srbije

Bogata krompirjeva letina. Iz Beograda poročajo, da pričakujejo tako v Beogradu, kakor tudi v notranosti Srbije bogato krompirjevo letino. Krompir povsod zelo dobro uspeva. To razveseljuje dejstvo je treba pripisati najprej skrbni obdelavi, potem pa dovoljnemu deževju. Sploh kaže letos v Srbiji vsa letina zelo dobro. Razne vrste žita so že spravljene. Dobro trgatav obetajo tudi vinogradi. Če bo nebo naklonjeno še v bodoče, kakor dosedaj, bo imela Srbija letos tako dobro letino, kakršne še nekaj let ni imela.

Begunska kuhinja v Kraljevu. Na pobudo pristojnega okrožnega načelnika in župana so ustanovili v Kraljevu begunsko kuhinjo, katera razdeli dnevno med potrebne do dva tisoč obrokov. Obred in večerja staneta v kuhinji malenkostni znesek 10 dinarjev.

Zbiranje zdravilnih rastlin v Srbiji. Zbiranje zdravilnega rastlinstva, ki je bilo že lani po Srbiji precej razširjeno, je letos še povečala tamošnja Glavna kmetijska produktivna zadruga ter je v to službo pritegnila tudi vse svoje podružnice. Z nabiranjem zdravilnih rastlin dobro zasluži predvsem mladina.

Drobna ljubljanska kronika

Cenzura starše že sedaj vpljudno opozarjamo na učne tečaje za popravne izpite v Lichtenurnovem zavodu, kjer bodo poučevali samo gimnazijski profesorji trikrat po dve učni uri na teden vse srednješolske predmete. Vsišjo naj se tudi dijaki, ki nimajo popravne izpita, a šele kakšen predmet temeljito predelati. Vpisovanje od 2.-5. avgusta dnevno od 9-11. — Vodstvo učnih tečajev v Lichtenurnovem zavodu. Ambrožev trg.

Med zbiratelji raznih starinskih predmetov imajo prav gotovo velik ugled zbiratelji starega denarja. Brez dvoma je, da je zgodovina denarja zelo pestra in da sega daleč nazaj v človeško zgodovino. Vse kaj več, mnogo zanimivejše pa boste izvedeli v knjigi z naslovom »Denar«, ki bo obravnavala vso zgodovino o denarju ter vse, kar se je dogajalo okrog njega. Knjiga denar bo izšla v knjizni zbirki »Svete, ki bo začela izhajati 1. septembra. Avtor tega edinstvenega dela na našem knjiznem trgu je univ. prof. dr. Vladimir Murko.

Zanimivosti iz zemljiške knjige. Letos v marcu je zemljiška knjiga zaznamovala 24 realnih eksekucij za vključbo terjatev v skupnem znesku 108.983 lir. V prvih treh mesecih je bilo letos zaznamovanih 97 predmesecij za 253.670 lir. Pri 40 nepremičnih izlogov so bili izvedeni izbris različnih starih in novih posejil. Izbrisana so bila marca razna posejila v skupnem znesku 39.483 lir, 5.973.555 bivših din in 365.099 K, kakor tudi zelo star dolž 1200 zld. Najvišje posejilo, ki

je bilo v marcu izbrisano, je znašalo 3 milijone 150.000 lir. V prvem četrtletju tega leta je zemljiška knjiga okrajnega sodišča zaznamovala 102 predloga za izbris dolgov v znesku 251.183 lir, 7.566.246 din in 402.190 K. Zaznamovani so bili dalje tudi nekateri prenosni lastninske pravice. Do 20. julija je bilo zaznamovanih 24. julija že 43 kupnih pogodb za vrednost 3.576.971 lir.

Gledališče

Opera:

Torek, 27. julija ob 19: »Mrtve oči.« Red A.
Sreda, 28. julija ob 19: »Madame Butterfly.« Gostovanje Zlate Gjungjenae. Red Sreda.
Četrtek, 29. julija ob 19: »Mrtve oči.« Red Četrtek.
Petek, 30. julija ob 19: »Madame Butterfly.« Red A. Gostovanje Zlate Gjungjenae.
Sobota, 31. julija ob 19: »Prodana nevesta.« Izven.

E. D'Albert »Mrtve oči.« Opera s prologom po pesnitvi H. Heina Ewersa in M. Henryja, prevod Niko Stritof. Osebe: pastir — Banovec, kosce — Dolničar, pastiršek — N. Stritarjeva, Arcesius — Primožič, Myrtoele — Haybalova, Aurelius Galba — Anžlovar, Arsine — Poljanarjeva, Marija iz Magdale — Golobova, Ktesiphar — M. Saneica, Rebecca — Poličeva, Ruth — Karlovičeva, Esther — Ramakova, Sarah — Mlečnikova, Dirigent — Samo Hubad, režija G. Debevoč, vodja zbora Simoniti.

»Madame Butterfly« z Zlato Gjungjenae. V sredo bo za abonente reda Sreda v Operi izvajana Puccinijeva »Madame Butterfly« s priljubljeno umetnico Zlato Gjungjenae v partiji Cio-Cio-Sane. Suzuki — Golobova Kato — B. Stritarjeva, Pinkerton — Lipu-

šek konzul Sharpless — Popov, Goro — J. Rus, princ Jamadori — Dolničar, boneo — Lupša, komisar — M. Gregorja. Dirigent D. Zebro, režija G. Debevoč.

Naznanila

RADIO, Torek, 27. julija: 7.30 Opera glasha — 8 Napoved časa, poročila v italijansčini — 12.30 Ploščo — 12.30 Poročila v slovensčini — 12.45 Laska glasha — 13 Napoved časa, poročila v italijansčini — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovensčini — 13.12 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijancec, laska glasha — 14 Poročila v slovensčini — 14.10 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 20.20 Napoved časa, poročila v italijansčini — 20.29 Lirična prireditelje družbe EIAR: Rossini: Gospod Bruschino, Respighi: Marija Egiziacea; v odmorih predavanje in zanimivosti v slovensčini — 22.45 Poročila v italijansčini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnarje: dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; mr. Hofevar, Celovška cesta 62, in mr. Garius, Moste, Zaloška cesta 47.

Poizvedovanja

Najdeni so bili v soboto zjutraj naokoli in se dobio v Jarnikovi ulici 3. l. nadstropje, pri vrško.

Najdena je bila verižica moške ure na Vodnikovem trgu. Dobi se pri Jauh, Poljanska cesta 23, dvorišče, samo od 2 popul-dne naprej.

Ročna gospa je izgubila slato broško v soboto ob 9 z Ljubljanske do Krakovskega nasipa. Pošten najditelj naj jo odda proti nagradi v trgovini »Svetina« na vogalu »Kilno Maticas«.

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Na šentlovrenško nedeljo je šel Matevž sam k procesiji. Že teden dni je bil sam doma; Majda je odpotovala na morje. Vorinovi so jo povabili na počitnice; misel, da bo spet videla morje in da se bo razživela med svojci, jo je tako ogrela, da ji Matevž ni mogel braniti. Nazadnje je bil celo vesel, ko je videl, kako radostno se je odpravljala na pot. Naj le gre rečica, si je mislil, saj pri nsi ji je marsikaj prazno. Prizadeval si je, da bi se živela, popolnoma pa je le ni priklenila domačija nase. Saj jo moram razumeti, da ji naš kraj ne pomeni toliko kot meni. Da, če bi se pri nas rodila, če bi pri nas doživela svoja otroška leta, tedaj bi postala prava Pohorjanka. In če ji je bilo dano materinstvo, bi doživela dušo domačije vsaj po otrocih. Ampak tudi takšno, kakršna je, imam rad. V marsičem bi zaostajala, če ne bi živila pri nas. Katarina bi se gotovo bolj razumela na naloge kmetke gospodinjice, toda če ne bi bilo Majde, bi ne imel tako lepega stanovanja in knjiznice, pa za marsikatero duhovno razvedrilo in pobudo bi bil prikrajšan.

Šest dni je šele minulo, odkar je odpotovala, vendar čutim, da mi manjka. Pogrešam njeno prisotnost, uho je željno njenega glasu. Z nikomer ni tako prijetno govoriti kot z njo. Ali sem storil prav, da nisem šel z njo, ko me je tako prosila in vabila? Vem, da bi jo veselilo, toda tokrat res nisem utegnil. Ampak nocoj ji bom pisal, da bova šla prihodnje leto na dolgo potovanje v planine. Nazadnje je ni bilo prav, da že tako dolgo nisva bila v gorah. Skoraj sem že pozabil, da sva se nekoč tudi o tem veliko pogovarjala. Tudi planine so spadale v ono podobo, ki sva jo slikala na stehazh proti Rožniku. Kako je to čudno, da sem tolikokrat čutil prijetne spomine na ona pota, podrobnosti in obljube pa so tako obledeli! Tako je, kakor s pesmijo, ki jo epet slišiš po dolgih letih, čeprav ne razumeš več besedila.

O, ti stari gozdovi in ljuba zemljica, kako ste me privežali nase! Preveč ste me! Tako ste bili sebični, da sem marsikaj opustil, kar bi bilo ženi ljub. Ampak, Majda je prav tako moja, kot ste moji gozdovi, dom, njive, sadovnjak, vinograd in vse, kar je živca na domačiji. O, rajši jo imam,

Nova Fundlandka, najstarejša kolonija Anglije, ki ji že stoletja povzroča velike skrbi

V Stockholmu, v juliju. — Dne 5. marca 1496. je dal angleški kralj Henrik VIII. svojemu ljubljenu Johnu Cabotu, vенеzijskemu meščanu, dalje Lewisu Sebastianu in Santiusu, sinovoma omenjenega Johna, popolno oblast, dovoljenje in moč, da na svoje lastne stroške poiščejo, odkrijejo in najdejo vsakršne otoke, dežele ali pokrajine pogane in nevernikov, ki so bile doslej vsemu krščanstvu neznanе. S tem pooblastilom oborožen, se je italijanski trgovec in pustolovec odpravil na morje in je dne 24. junija 1497. odkril Novo Fundlandsko, ki jo Angleži dandanes ponosno nazivajo svojo najstarejšo kolonijo. Pravni naslov, ali to, kar Angleži smatrajo kot podlago svoje sodne posesti, pa je na vsak način skoraj že sto let mlajše. Ko so najprej Portugalci, Angleži in nato Francozi drug poleg drugega uporabljali Novo Fundlandsko kot oporišče, je poslala kraljica Elizabeta leta 1583. admirala sina Humphreya Gilberta z majhnim brodom čez Atlantski ocean, češ naj za Anglijo zasede otok. Odtlej je Anglija za Novo Fundlandsko večno v skrbeh in se dandanes ni videti, da bi bilo kaj drugega.

Zunanje lice Nove Fundlandske

S svojimi 110.000 kvadratnih kilometrov površine je Nova Fundlandka le malec večja ko Islandka, vendar je že zaradi bolj členovite obale večje važnosti za plovbo. Območje kolonije Nove Fundlandske je pa seveda skoraj štirikrat večje, ker semkaj pripadajo tudi neizmerne ledene puštinje labradorske obale, ki pa v njih ne živi niti 5000 ljudi, medtem ko je število prebivalcev Nove Fundlandske, ki se zmeraj večja, doseglo že 300.000 duš. Zatorej tu ne govorimo o Labradorju kjer živijo le Eskimi, ki se preživljajo z ribolovom. — Podnebje Nove Fundlandske je jako milo in zdravo. V Saint Johnsu, ki je prestolnica otoka, je srednja letna temperatura 5 stopinj Celzija, najvišja 20 stopinj, najnižja pa 14 stopinj pod ničlo. Topli Zalivski tok in mrzli Labradorski tok se večidel zenačita in zabranita prehudo menjavanje podnebja. Tako je tudi živalstvo in rastlinstvo takšno kot v severnem zmernem pasu. Le majhen del otoka je primeren za poljedelstvo. Skoraj vsa potrebnost otoka pripada pragozdom. Od rudnin ima Nova Fundlandka nekaj železa, bakra in cinka.

Bogastvo otoka so ribe

Neizčrpni so ribolovi in jako bogati so bregovi. Na svetu ni nobenega drugega kraja več ob morju, kjer bi bilo toliko dragocenih rib, ki nujajo bogastvo že stoletja dolgo. Le malo si moremo predstavljati to bogastvo, če pogledamo statistike, ki povedo, da na Novi Fundlandiji nalovijo vsako leto 125.000 ton polenovke. Lov na polenovke tvori štiri petine vsega ribolova, a tudi druge pa-

noge so gospodarsko pomembne. Na drugem mestu je lov na morske pse, ki jih vsako leto nalovijo 100.000. Slednjič donša losos, ki ga na otoku konzervirajo, lep zaslužek, medtem ko se lov na slanike doslej kar ne more vdemačiti. Ribolov je zavzemal tudi v zgodovini Nove Fundlandske bistveni pomen. Medtem ko so se Portugalci že v 16. stoletju odstranili, pa Francozi tudi potem, ko so Angleži zasedli otok, niso hoteli opustiti svojih lovišč na južni obali. Šele s koncem Napoleonovih vojn so postali Angleži neomejani gospodarji otoka.

Prejšnji in sedanjí razvoj kolonije

Pred 120. leti je stelo prebivalstvo 800.000 duš. Ker je prebivalstvo sestajalo le iz belokožcev, se je kmalu oglašala zahteva po samostojni upravi. Že leta 1832. je otok dobil svoje poslance in leta 1855. je nastala prva vlada, ki je bila odgovorna samo svoji zbornici. Nikoli pa se ni otok mogel tako osamosvojiti, da bi postal neodvisen dominion. Leta 1933. je bila celo ukinjena ustava iz leta 1855. Vzrok za to »degradacijo« je bil ta, ker so bile njegove finance večno nezadovoljive, saj niso znali zadostno izrabiti bogastva v ribolovu in so Novo Fundlandci sploh nezmožni v finančnih zadevah. Samo med bivšo svetovno vojno, ko na svetovnem ribjem trgu ni bilo nobenega tekmeča, so se državne finance za spoznanje izboljšale. Kako zelo so Novo Fundlandci nevedči finančnih zadev, je sijajno izraženo v pogodbah vlade z železniškim podjetnikom Riedom iz Montreala. Ta podjetni mož je konec prejšnjega stoletja izvil vladí, da bo zgradil več železniških in brzozajnih prog in jih bo 50 let brezplačno vzdrževal, če mu bo vlada dovolila precejšnje koncesije v posestvih in če bo čez 50 let postal lastnik vsega železniškega omrežja. Vlada, ki je prejela od Riada še celo 1 milijon dolarjev are. je menila, da je opravila dobro kupčijo in je podpirala pogodbo. V naslednjih letih je imela vlada veliko denarne skode in jeze, da se je otresla te pogodbe, a Nova Fundlandka se ni iz tega pogreška prav nič naučila. Leta 1933. je morala spet Anglija poseči vmes, da je rešila svojo najstarejšo kolonijo državnega bankrota.

Odtlej se je marsikaj spremenilo. Novo Fundlandci so dobili v Američanih nove ljubitelje. Na jugovzhodu otoka je v poslednjih treh letih nastalo važno pomorsko in letalsko oporišče Združenih držav. Tako se bo morala Anglija sprčo gospodarskega in vojaškega pomena Nove Fundlandske precej pobrigati, da bo to najstarejšo kolonijo ohranila angleški kroni, ki je v njenem imenu in z njenim pooblastilom že pred 450. leti odplul John Cabot na zahod.

(-Neues Wiener Tagblatt.)

La Germania rivela uno dei suoi scopi di pace

Tutto il mondo cerca di indovinare quali finalità si prefigga la pace germanica. Ed ecco ora rivelata una di queste finalità: essa può enunciarsi in tre parole: «Pace senza disoccupazione». Non è questo un pio desiderio, bensì un soldo propoimento che nella stessa Germania si è già tramutato in realtà. Non v'ha dubbio che, per giungere a tanto, è stato necessario staccarsi dal concetto ormai superato che il lavoro dipenda dall'industria. Invece è proprio vero il contrario, e cioè che il lavoro crea l'industria. E in base a questo principio che nell'anteguerra la Germania riuscì a sopprimere radicalmente la disoccupazione e a dare incremento alle proprie industrie in tutti i campi della produzione e nella massima misura. Ciò che fu possibile alla Germania deve essere possibile anche all'Europa intera. Come questo intento si possa raggiungere, è quanto l'insigne Prof. Dott. Hunke, profondo conoscitore delle questioni industriali, minutamente espone nell'ultimo numero di Signal.* Egli energicamente si oppone all'ipotesi che la Germania abbia in animo di dividere le Nazioni d'Europa in modo che alcune siano unicamente industriali ed altre esclusivamente agricole: nessuno, in Germania, pensa a tale suddivisione. E invece auspica uno sviluppo di tutte le energie continentali, che abbia per effetto di dar lavoro a tutti in Europa.

* SIGNAL — la grande Rivista illustrata europea. L'ultimo fascicolo (quello che contiene l'articolo del Prof. Dott. Hunke) è in vendita ovunque al prezzo di lire tre.

Nemčija razkrije enega svojih mirovniš smotrov

Ves svet skuša uganiti, kakšne končne cilje si je zastavil nemški mir. Tu je eden teh končnih ciljev; moremo ga izraziti v treh besedah: »Mir brez nezaposlenosti«. Ni to skromna želja, temveč trden namen, ki je že danes postal stvarnost v sami Nemčiji. Nobenega dvoma ni, da se je bilo treba ločiti od že zastarele zamisli, da je delo odvisno od industrije. Prav nasprotno je resnica, namreč, da delo ustvarja industrijo. Samo na podlagi tega principa je bilo predvojni Nemčiji možno temeljito zatrei brezposelnost in dati zagon svoji industriji na vseh proizvodnih področjih in to v največji meri. To, kar je bilo možno Nemčiji, mora biti možno tudi vsej Evropi. O tem, kako naj se ta namen doseže, obravnava izčrpano slavni prof. dr. Hunke, dober poznavalec industrijskih problemov. V zadnji številki časopisa SIGNAL.* On se energično zoperstavlja domnevi, da bi Nemčija hotela ločiti evropske narode tako, da bi nekateri bili samo industrijski, drugi pa izključno poljedelski. Nihče v Nemčiji ne misli na tako delitev, marveč je zaželen razvoj vseh kontinentalnih energij, ki naj ima za posledico, da se vsakdo v Evropi zaposli.

* SIGNAL — velika ilustrirana evropska revija. Zadnja številka (v kateri je tiskan članek prof. dr. Hunkeja) je povsod naprodaj za tri lire.

O zemlji, ki prihaja in odhaja

Ko so se v prvi tretjini 16. stoletja privelili močnimi ledeni valovi od Severnega morja proti vzhodno-friziškemu ozemlju in se je morje tako globoko zajedlo vanj, da je nastal Jaderski zaliv, takrat je postal kot rodovitne zemlje, ki je za morje odtrgalo, velik otok. A morje ni mirovalo in je še napadalo kopno zemljo, izgledalo in razcefralo jo je, tako da se je en otok spremenil v devet otokov. Pred 150 leti se je dvigalo še sedem otokov iz morja, leta 1937. je bil le še en sam otok blizu vzhodne obale Jadskega zaliva, nato pa je izginil tudi ta poslednji kos zemlje, ki je bila pred 400 leti še rodovita in cvetoča pokrajina.

Pošastni otoki

A niso zmeraj morske sile tiste, ki venomer razdirajo ali iznova gradijo. Večkrat posežejo vmes tudi pozemske sile in povzročajo nepredvidene zemljepisne spremembe. Take vrste spremembe se je pred desetimi leti prav čudno prikazala. Zvezdoslovci so bili takrat napovedali, da ne bo moči popolnega sončnega mrka z dne 28. junija 1934. od nikoder tako dobro videti, ko z otoka Sara Ana v Tihem oceanu. Zato so l. 1933. poslali tjakaj dva parnika, da bi preučevali razmere za napravo znanstvene opazovalne postojanke. Ko pa eta parnika priplula tjakaj, kjer naj bi bil otok Sara Ana, ni bilo prav nikjer videti nobenega otoka. Otok je izginil, čeprav je bil na vseh zemljevidih označen. Vsi so bili mnenja, da se je otok sprčo kakih ognjeniških izbruhov pogreznil v čudne. Ker je bil ta dogodek tako nekaj posebno čudnega, so dali temu otoku ime »pošastni otok«. Sicer je pa takih »pošastnih otokov« v Tihem oceanu kar 250, ki so bili po obsegu in legi zaznamovani na zemljevidih, pa jih nenadoma ni bilo moči nikjer najti. Brez dvoma jih je morje »požrlo«.

Uganke krog »fantomskih otokov«

Te uganke so pred leti povzročile mnogo skrbi, dokler se ni nekega lepega dne pojavila razrešitev, ki je bila čudovito preprosta. Bilo je leta 1908, ko sta dva udeleženca odprave na Grönlandsko poročala, da sta opazila na severu Grönlandske otočje, ki je bilo doslej še neznan. Seveda ga je bilo moči videti le ob lepem vreme-

nu, vendar je bilo nemogoče zdvajati o resničnosti te otoške skupine. Šeasoma so na te »fantomske otoke«, kot so jih nazivali, povsem pozabili. Pred kakimi desetimi leti pa je neka ruska ekspedicija poročala, da je videla »fantomske otoke« in sicer v mesečini, vendar tako natančno, da je bilo moči spoznati obise njih gor. Zdaj je prišel čas za to, da se zadeva dokončno razsvetli. Ekspedicije so se odpravile na otok, iskale so in dognale, da so bili »fantomski otoki« zares — fantom, zgolj domišljija —, ker ni bilo o njih ne duha ne sluha. Slednjič so raziskovalci dejali, da so bili ljudje, ki so mislili, da so videli otoke, zavedeni po fatamorgani.

Otoki se dvigajo in pogrezajo

Zaradi nekega morskega potresa je nastal nov otok v decembru 1929. blizu otoka New Providence, ki pripada 980. Bahamskim otokom. To se pravi, otok je bil le navidezno nov, zakaj, ko so ga preiskali, so našli na njem ostanke pradednega mesta. Torej je moral biti otok nekoč že obljuden, nato pa se je bil pogreznil in potem iznova vstal iz morja. Še bolj čudna je zadeva z otokom Falcon, ki je eden 150. majhnih otokov Tonga v Južnem morju. Tudi ta otok je nastal zaradi potresa v morju in sicer bržkone leta 1867. Čez deset let nato pa ga nenadoma ni bilo več, a s — je pojavil že leta 1885. na istem mestu. A malemu le dva kvadratna kilometra velikemu otoku ni bilo dano, da bi bil počival. Že ob koncu prejšnjega stoletja je spet izginil, nakar se je čez nekaj let zetem spet dvignil iz morja, a le »do preklica«, zakaj spet je izginil pod morsk gladino in šele nekako pred 15. leti je prišel iznova iznad morskih valov na dan.

Pesniku Gleimu so bili v mladosti prerokovali, da bo neki prepis storil konec njegovega življenja. — Zato, seveda, ni čudno, da se je svoj živ dan izogibal prepisov. Nekoč je pa resno zbolel, tako da so morali poleg domačega zdravnika poklicati še nekega strokovnjaka. Ko je Gleim zvedel, da se ta dva pripravata, je obupno vzkliznil: »To je zdaj moj konec, prerokba se je izpolnila«.

veliko rajši, se je popravljal v mislih, saj je bila določena za nadaljevanje rodu, ki bi naj bdel nad našim ognjiščem. Saj ni krivja, če ni mogla izpolniti pričakovanja... Dolej ga ni mogla. Grešno in grdo bi bilo, če bi obupal.

Iz gozda so pihale hladne sape, dišče po vlažni prsti, po ciklamah in po trohnelem lesu. V ozračju se je pretakalo ljubko potrkavanje farnih zvonov. Ob hišah so postavile brezine veje, z oken so gledale svete podobe, obdane s svečami, na visokem mlaju pri cerkvi pa je veselo plapolala zastava.

Matevžu je bilo praznično pri duši, ko se je uvrstil v procesijo in stopal med zreliimi možmi. Fantički v rdečih krilih so nosili svečnike, cingljali so z zvončki in mahali s kadilnico; fantje, ki so bili spomladni na naboru, so se ponašali s skratlano rdečimi banderami, štirje možje pa so se s klenimi rokami oklepali pozlačenih drogov neba.

Bil je dan, ko se je zbrala vsa župnija, da je spremljala Gospoda, ki ga je nosil župnik s povzdignjenimi rokami. Procesija je zavila po cesti mimo hiš in naprej čez trate v polje. Možje so molili rožni venec. Kdaj pa kdaj so jih premotile hvalnice cerkvene pevškega zbora. Ta in oni med možmi je tiho pritegnil.

Ah, ti dobri, dobri ljudje, ki so se zvrstili v procesijo! Kmetje hodijo

sključeno, kakor da bi držali plug v rokah, drvarji pa se držijo po strani; pozna se jim, da so vhteli tisočere dni sekire in cepine. Sledove požrtvalnega dela za družino je videti na ožganih obrazih, žuljavih rokah in vključenih telesih. Zdaj hodijo praznih rok. Sklenili so jih pred prmi, kakor jih bodo tedaj, ko bodo za vse čase odložili svoje pluge, sekire, lopate, motike, vesla. Zdaj povzdigujejo svoje misli k Bogu, zdaj poskušajo tudi s petjem. Ne mislijo več na zemljo, ki jim požira moči, zdaj se ozirajo proti zlati monštranci. Njih misli so danes bolj vedre, njih duše so praznične.

Matevž ni pel in tudi ni držal rožnega venca v rokah. V mislih se je zahvaljeval za vse, kar je Stvarnik poklonil šentlovrenski fari. Zahvaljeval se je za zemljo, ki daje kruha, za gozdove, ki dajejo les, za Radolno, ki poganja žage in mlino, za Dravo, ki prenaša splave, pa za sonce, ki pošilja luč in toploto.

Mikalo ga je, da bi stopil iz procesije ter božal klasje, sklanjajoče svoje krušne glavice proti Gospodu nebes in zemlje.

Daleč naokrog se je oziral, zdaj po gorskih vrhovih, zdaj po osamljenih hišah v rebri in po rodni zemlji ob Radolni.

Zagledal je dolgo vrsto šolskih otrok: Zahvaljen, Gospod za blagoslov, ki ga daješ družinam, in stori,

Letalec in višinski polet

Nemški znanstvenik je nedavno predaval v Berlinu o fizioloških problemih višinskega poleta in je med drugim dejal: Pri višinskem poletu je letalec nenadoma porinjen vkršku iz njegovega običajnega sveta v višave z jako tankim zrakom in arktičnimi temperaturami. Ta huda sprememba močno vpliva na regulacijski mehanizem vsega telesa. Če ne zadoščajo več naravni naporí dihanja in krvnega obtoka, potem pridejo na vrsto tehnični pripomočki, da se ohrani normalno delovanje celice, te najmanjše življenjske edince. Pomanjkanje kisika povzroči v višini 7000 m jako vznemirljivo stanje. Varnostna meja sprčo pomanjkanja kisika se s pomočjo vdihavanja umetnega kisika lahko zviša na 12.000 m višine. Izven te meje mora potekati letenje z nadpritiskom, ki obvaruje telo mehanskega učinka, to je zračnega pritiska. Tudi težkoč zaradi padca pritiska in učinka vrenja se je treba izogniti z nadpritiskom. Za tekočine, ki so v našem telesu, je vrelišče v višini 20.000 m pri 37 stopinjah Celzija. V tej višini bi morala naša kri zavreti. Letenje v kabini nadpritiska ali v obleki nadpritiska pa vsebuje seveda tudi nevarnost nenadnega padca pritiska. Letalec se more pri kakih vplivih s padcem v višine, ki vsebujejo več kisika, rešiti le tako, da čim prej s preskrbo kisika odstrani to motnjo. Posadke letal morajo torej poznati fiziološke pojave višinskega poleta in znake višinske bolezni v kabini nadpritiska. S pregledom o tem delu letalske medicine, o višinski fiziologiji, ki samo ta vsebuje vse polno problemov, katere je treba še rešiti, je predavatelj končal, češ da letalska medicina zmeraj stoji na straži na znanstveno in praktično važni postojanki v razvoju letalstva, da pazi na zdravje letalcev in na varnost letalskih voženj.

Zakaj občestne bencinke ne morejo eksplodirati?

V začetku so si ljudje z bojaznjivo ogledovali posebne okrogle stolpce ob cestah, kjer se avtomobili napajajo z bencinom, češ da se bo ta reč nekega lepega dne razletela in jim poškodevala hiše. Prišel bo kdo, zagnal cigaretni ogorek in nesreča bo tu. Odtlej je minilo že več ko deset let, neštevilni avtomobili so se pri ben-

cinki že oskrbeli z bencinom — a nesreče vendarle ni bilo nobene, čeprav je bencin vedno več. Tako jih je na primer, samo v Nemčiji 45.000 s 70.000 črpalkami, pa ni bilo doslej še nobene tozadevne eksplozije. Policijske odredbe zahtevajo v taki meri varnost spričo ognja, da je po človeški pameti izključena sleherná nevarnost. Splošno so podzemske bencinke bolj varne spričo ognja kot nadzemske. Zakaj, če bi se res kdaj moglo razpočiti tiste posode z bencinom, se bencin ne bi razlil po cesti, kjer se lahko vname, ampak bi ga popila zemlja. Posoda je narejena iz močne pločevine in je tako odporna, da more vzdržati 7 do 9 atmosfer nadpritiska. Nad bencinko (ali tankom) mora biti najmanj za meter debela plast zemlje in tako ne more zunanja temperatura prav nič vplivati na temperaturo bencina. Kisik prihaja in je v majhni količini do njega, tako da se prenasičena zmes plinskega ozračja ne more vneti po kakem nesrečnem naključju. Šele takrat, če se del bencina spoji z 12.000 deli zraka, utegne nastati eksplozija. Oblasti nekaterih držav zahtevajo še varnostne naprave zoper plamene, ki bi utegnili od zunaj prodrati v bencinko. Nekateri strokovnjaki smatrajo te varnostne odredbe kot nadlego, saj je varnost podzemske bencinke že itak zadostna. Če je pa vendarle kdaj slišati, da se je vnel bencin v kaki taki bencinki, tedaj se je to zgodilo samo med čiščenjem zaradi površnosti oseba. Celó če se pri kaki prometni nesreči prevrne steber bencinke, ne more eksplodirati bencinka, ki je v zemlji, ker so vse tako skrbno zavarovane spričo ognja, da niso ljudje v okolici prav nič ogroženi.

Ali že več...

... da more samica listne ušice v enem samem pomladanskem tednu dati življenje milijardi otrok in otrok otrokom?

... da vpliva strup čebelnega pika zato zdravilno na revmatizem, ker se s tem poveča v človeški krvi množina kolesterina?

... da so nekateri ljudje na svetu, ki lahko jedi prežvekujejo in bi bilo dobro zdaj, če bi bilo več takih?

... da dobijo domači zajci golšo, če jedo samo zeljnate rastline?

Tam stopa njegov oče med starimi možmi z rožnim vencem v roki. Prizadeva si, da bi se držal za praznik malo bolj vzravnano, kar pa mu ne uspeva. Hrbet se mu je skrivil, nagubano čelo pa postaja vedno bolj podobno goli prsti, od sonca ožgani.

Takole bo hodil nekoč tudi Matevž; vse kaže, da ga bo življenjsko breme še bolj sključilo.

Spet se je mudil pri domačiji. Ni še dolgo od tega, ko se mu je sanjalo, da jo je videl vso zapuščeno, razpadajočo in obraslo s ščavjem.

To se ne sme zgoditi, in tudi v tuje roke ne sme priti, je sklenil v srcu.

Nesreča pride, nesreča je tu, in ko pa vidiš, da je ne moreš premagati, se moraš spriznati z njo. Ne smes pa dopustiti, da bi te preveč tlačila k tlom. Iskati moraš novih poti...

Njegove misli so postajale spet vedreje. Ne bo pestoval bolečine, in ne bo dovolil, da bi na stara leta gledal, kako se bo polasčala zanemarjenost zemlje očetovi!

Prišli so že nazaj do cerkvenih vrat, ko se je domislil, da bo govoril z Ančko. Naše krvi je in pri njej je polna hiša otrok. Enega bodo že pogrešali, saj vendar nismo tako daleč narazen. Primoža bo spet poslala k nam na obisk; vedno bolj pogosto ga bo morala pošiljati, in nazadnje bom začel sam zanj skrbeti. Postal bo naš.

Primož bo prevzel domačijo, kadar bom izpregel

Ves čas je mislil na Primoža, ko se je na šentlovrensko nedeljo vračal v reber.

V poznem poletju se je Janez vedno bolj poredko oglašal pri Andraževih; če pa je prišel, je bila Vida Tičarjeva z njim. Matevž ga ni več gledal po strani in tudi Majda se je oddahnila. Tiho zadovoljstvo je čutila, ko se je prepričala, da sta se navezala drug na drugega, Vida in Janez. Saj je imela konec koncev tudi ona nekaj zaslug pri tem.

Nada Bajdetova je raznesla novico po fari, da se bosta Vida in Janez poročila takoj po božiču, kakor je bila slišala. Tokrat se ni motila; tudi Majda je to povedala Matevžu. V zadnjem času se ji je delo, da je postal spet bolj veder. Kaj se je z njim zgodilo, tega si ni mogla prav razlagati. Cesto ga je videla, kako je vzel malega Primoža na ramena ter dirjal z njim zdaj k žagi, zdaj na polje ali v sauno. Tu je smel fantiček udarjati svojega strica z brezovimi šibami po plečih kolikor je mogel. Primož pa tudi ni smel zavjaskati, ko je prišla vrsta nanj. Otok je bil ves navezan na Matevža. Spoštoval ga je zaradi njegove iznajdljivosti v zabavah, še bolj pa zaradi moči.

Ob vsaki priložnosti ga je sprševal, če bi si upal splezati na visoko smreko, če zna plavati, če se ne boji povodnega moža in podobno. Vselej je dobil odgovor, ki je vzbujal pri malem občudovanje.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 42

Kent se je veselo zasmel.
 »Ali ni čudno, da imajo majhni vzroki često tako velike posledice?« — je rekel — »Nekoč se je zgodilo, da je nekdo izgubil kraljestvo in krono, ker ni imel — konja. Tudi jaz poznam človeka, ki mu je življenje rešila — cev od pipe, ki je bila celo zlomljena... Vi ste prišli k meni in sedaj jaz bežim skupaj z vami, ker...«
 »Ker...?« — je zašepetala.
 »Ker se je nekaj že pred leti zgodilo, nekaj, o čemer bi se vam niti sanjati ne moglo, da bo imelo za vas ali zame tako važne posledice. Ali hočete, da vam to povem, Murette?«
 Dekličini prsti so lahko stiskali njegovo laket.
 »Da; pripovedujte!«
 »Sveda se moja povest nanaša na Konjenico kraljeve policije — je začel — »in ne bom povedal imena človeka, ki bo imel v povesti glavno vlogo. Če hočete, lahko mislite, da je to veliki O' Connor — saj veste, tisti rdečelasec — toda ne pravim, da je bil res on. Služil je kot stražnik. Nekoč je odšel na sever, da bi nadzoroval nekaj Indijancev, ki so iz korenin raznih dreves kuhali svoje strupe. To se je zgodilo približno pred šestimi leti. Na poti je zbolel za osepnicami, ki jim Indijanci pravijo Rdeča smrt. Indijanec, ki ga je spremljal na potovanja, je ob prvem znaku bolezni zbežal in stražnik je ostal sam in zapuščen, tristo

milj daleč od najbližjega obljudenega kraja. Komaj je imel toliko časa in moči, da si je preden ga je napadla vročina — postavil šotor. Ne morem vam povedati kakšni so bili ti dnevi: bil je živ mrlič. Brez dvoma bi bil umrl, če bi srečno naključje ne pripeljalo mimo šotora tuica, belca. Murette, povem vam, da ni nobeno junaštvo srečati človeka, če imate pripravljeno puško; prav tako ni junaštvo udeležiti se bitke, če je okrog vas na tisoče vaših, toda storiti to, kar je storil ta tujec, to je pravo, resnično junaštvo. Pomislite, da mu je bolnik bil popolnoma tuj človek: niti sorodnik, niti prijatelj, niti navaden znanec, toda ostal je v bolnikovem šotoru in mu stregel, dokler ni smrt umaknila svoje kosec od njega. Brž ko si je bolnik opomogel, je zbolel tujec in oba sta živela v majhnem šotoru, daleč stran od sveta. Deset tednov sta se borila s smrtjo in drug drugemu sta skušala rešiti življenje. Zmagala sta, toda zmaga je bila predvsem tujčeva zasluga. Tujec je nato odšel na zapad stražnik pa na jug. Segla sta si v roke in se razšla.«

Muretteini prsti so stisnili Kentovo roko, ki je nadaljeval:

»Stražnik ni nikdar pozabil, kaj se je zgodilo, Siva gos, in si je vedno želel, da bi prišel dan, ko bo mogel dokazati svojo hvaležnost in se tujcu oddolžiti za storjeno uslugo. In zares, ta dan je prišel: šest let pozneje se je to zgodilo in v ne- navadnih okoliščinah. Neki možki je bil ubit. Stražnik — ki je med tem časom postal narednik — je govoril z žrtvijo malo prej, preden je bila umorjena. Ko se je nekoliko pozneje po pogovoru vrnil, ker je nekaj pozabil, je prvi našel umorjen- čevo truplo. Malo pozneje so nekoga aretirali. Na

obleki je imel krvave madeže, kar so smatrali za zadosten dokaz...«

Kent je za trenutek umolknil. Muretteina roka je z njegove lakti zdrsnila v njegovo roko, ki jo je krepko stisnila.

»Tisti, ki so ga aretirali, je bil človek, ki ste ga vi s svojo lažjo hoteli spraviti na svobodo — je zašepetala.

»Da. Ko je zadel mešančev strel, sem mislil, da je nastopila priložnost, da povrnem Sandyju Mac Triggerju svoj dolg, ki sem mu ga dolgoval že šest let, od njegovega prihoda v moj šotor tam gori na visokem severu. Toda v tem, kar sem bil storil, ni bilo prav nič heroičnega in nič junaskega, kajti mislil sem, da bom umrl in torej ničesar nisem tvegala.«

S strani, kjer je sedela Murette, je zadonel tih in vesel smeh.

»Ves čas, ko ste vi, Jeems, tako... imenitno in pogumno lagali, sem jaz vedela... vse sem vedela!« — je vzkliknila. — »Vedela sem, da ni ste vi ubili Johna Barkleyja, vedela sem, da ne boste umrli, vedela sem, kaj se je pred leti zgodilo v vašem šotoru. In... Jeems... Jeems...«

Nemirno se je premahnila, hitro dihanje je izdejal njeno razburjenost. Prijela ga je za obe roke.

»Vedela sem, da niste ubili Johna Barkleyja, — je ponovila — »toda tudi Sandy Mac Trigger ga ni ubil!«

»Toda...«

»Sandy Mac Trigger ga ni ubil — ga je skoro ukazovalno prekinila — »On je bil prev tako nedolžen kakor vi... Jeems, Jeems... Jaz vem, kdo je ubil Barkleyja!«

Vzdihnila je in nadaljevala z glasom, katere- mu se je poznalo, da je le prisiljen miren.

»Nikar ne mislite, Jeems, da vem ne zaupam, toda več vam res ne morem povedati. Razumeli boste pozneje... kmalu. Ko bova na varnem pred policijo, vam bom vse pripovedovala; tedaj vam bom vse pripovedovala; tedaj vam ne bom ničesar več prikrivala. Pripovedovala bom o Barkleyju, govorila bom o Kedstviu... vse vam bom povedala. Sedaj ne morem, toda kmalu bom mogla. Ko mi boste rekli, da sva na varnem, vam bom verjela; tedaj...« — Odtegnila mu je roke in glava ji je omahnila na blazino.

»Tedaj...?« — je vprašal.

»Tedaj me ne boste več imeli radi, Jeems.«

»Ljubim vas, Murette, in nič na svetu mi ne bo moglo preprečiti, da bi vas še ne ljubil.«

»Tudi če bi vam... potem... rekla, da sem ubila Barkleyja?«

»Tudi. Lagali bi.«

»Ali... če bi vam rekla... da sem ubila Kedstviya?«

»Vseeno mi, kar koli boste rekli. Ne bom se menil za dokaze, ki jih boste mogli navesti. Ne bom verjel.«

Nekaj trenutkov je molčala, nato pa zašepetala:

»Jeems!«

»Govorite, mala boginja!«

»Sedaj bi vam rada nekaj povedala!«

Kent je pričakoval.

»Morda... vse bo preveč prizadejalo. Jeems!«

Kent je čutil, da mu je položila roke na ramena.

»Ali poslušate, Jeems?«

»Poslušam.«

Tedaj pa se je otajalo ledeno srce hudobne Marjetice: pokleknila je pred sanjsko princesko in jo prosila odpuščanja! Vse ji je priznala, na koncu pa dejala: »Glej, ti bodi princeska, ker si to po sreči, ker si dobra, jaz pa sem hudobna, zato se me usmili in me vzemi k sebi za svojo služabnico! Najtežja dela bom zate rada opravljala!«

Dobra Maruška pa jo je objela in ji rekla: »Ne boš mi služabnica, moja najdražja sestra boš! Skupaj bova vedno živeli v najinem lepem domu!«

Sportni drobiž

Tretja zmaga Gudarja Haegga v Ameriki. Gazzetta dello Sport poroča o tretjem nastopu svetovnega prvaka v tekih v Ameriki. Sved Haegg je tekel v San Franciscu proti ameriškemu državnemu prvaku na eno miljo in zmagal s časom 4:12,3 min. Po času sodimo, da Haegg ni v najboljši formi. Kakor znano, bi moral Haegg tekno- vati 5. septembra v Švici. Ker pa še ni gotovo, kdaj se bo vrnil iz Amerike, so Švicarji povabili namesto njega Arne Anderssona, ki ga bo vsekakor častno zastopal.

»Leseno železo«

Razmeroma lahko, prožno, silno odporno in trpežno ter povsod uporabljivo

Nekemu württemberskemu podjetju se je posrečilo se bolj izpopolniti nov poseben način stiskanja lesa, ki mu dajo prej določeno obliko. Pravijo, da na ta način pridobivajo novo plastično, naravnost idealno snov, ki je prožna, silno odporna, trdna in skrajno trpežna. Njena teža je razmeroma majhna. To novo snov lahko s velikim pridom uporabljajo tudi v tropskih deželah ter med drugim na primer onemogočijo uničevalno delo termitov. To so pglavitne lastnosti novega izdelka, ki so mu dali tudi ime »leseno železo«.

Kako odporna je ta snov, so preskusili na primer pri železnih lokomotivah izpostavili so jo silnemu pritisku, a izkazalo se je, da je vzdržala ecle več kakor pa enaki izdelki, ki so iz železa ali iz jekla. Odporna je tako zelo, da so jo že začeli uporabljati kot odličnen nadomestek za železo, ter izdelovati iz nje ključavnice, tečaje pri vratih in podobne stvari, za katere so doslej uporabljali zelo odporno kovino.

»Leseno železo« kar najbolje služi pri graditvi ladij in pri izdelovanju železnih vagonov. Kma- in bo nujno potrebna tudi v mlinski in kemični industriji. Iz nje izdelujejo tudi traverze, kakršne so potrebne pri raznih zgradbah. Spričo izredne odpornosti to novo snov uporabljajo tudi namesto železa pri betonskih zgradbah. Skratka »leseno železo« prav nič ne zaostaja po svoji kakovosti in odpornosti za pravim železom, pač pa ima celo takšne odlične lastnosti, ki jih železo nima.

Naročajte »Slovenca«!

TEL. KINO MATICA 22-41

Prijubljena in lepa Katalin Karady v filmu madžarske produkcije

»Ne vprašuj, kaj sem bila«

Moderna socialna vsebina z romantično ljubezensko zgodbo in prijetnimi pevsk. vložki. PREDSTAVE ob 16., 18.30. in ob 20.30. uri.

TEL. KINO UNION 22-21

Odličen film o ljubezni priznanega skladatelja

»Noč po operi«

Beatrice Mancini - Neđa Naldi - Nino Doro. Predstave ob 16.30, 18.30 in ob 20.30.

TEL. KINO SLOGA 27-30

Ljubimkanje tu, ljubimkanje tam - kratko: premeteno pikantna pustolovščina v zelo zabavnem filmu

»Boljše pustolovščine«

Za zabavo nam jamčijo LUCIE ENGLISH, LENY MARENBACH, GEORG ALEXANDER in FERDINAND MARIAN. Predstave ob 14., 16., 18. in ob 20. uri.

Gomme giganti - Gume

GIGANTINI tutte le misure per autocarri e auto-treni

Avto gume oriške in sred- nie vseh izmer za tovorne avtomobile tovor. vlake.

FERNANDO BALDONI - Via Cavour 92/94

ROMA

Umrl je naš stric, gospod

Janez Skubic

delovodja tovarne I. Bonač sin, mešan ljubljanski

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 27. t. m. ob pol 5 popoldne z žal. kapele sv. Andreja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 25. julija 1943.

Rodbini: Podkrajšek, Puher.

Zahvala

Vsem, ki ste počastili s svojo navzočnostjo na zadnji poti, gospoda

Niko Kojiča

brivskega mojstra

iskrena zahvala. — Prav posebna zahvala g. prim. dr. Neubauerju za požrtvovalno zdravljenje, č. sestram Leonišča za skrbno nego, č. duhovščini, gg. pevcem Mladinskega doma na Kodeljevem, gg. stanovskim tovarišem in vsem darovalcem vencev in cvetja.

Ljubljana, dne 26. julija 1943.

Zalujoči ostali.

Javljamo, da je umrl naš dolgoletni in zvesti sodelavec, gospod

Janez Skubic

delovodja

Pogreb bo v torek, 27. julija 1943, ob 16.30 izpred kapelice sv. Andreja na Žalah k Sv. Križu. Blagopokojnega bomo ohranili v trajnem in najlepšem spominu.

Ljubljana, dne 26. julija 1943.

Kartonažna in papirna industrija
J. Bonač sin, Ljubljana